Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, ...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...оной ...гарана | № 276 (16499) | 1983 оной декабриин 1, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ШАНАРЖУУЛАГДАҺАН ГАЗАРҺАА ЕХЭ ПРОДУКЦИ АБАХА

Агропромышленна комплексын асуудалнуудаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комиссиин ээлжээтэ заседани болоо, уһалуурини ба хатаагдаһан газар тариалангай ашаг олзо түргөөр, ехээр абаха талаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой табиһан зорилгонуудһаа үндэһэтэй асуудалнуудые, шанаржуулагдаһан газарай ашаг үрые дээшэлүүлхэ, 1984 ондо эдэ газар дээрэ хүдөө ажахын продукци абахадай ургаса дээшэлүүлхэ талаар СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын болон СССР-эй Уһанай ажахын министерствын дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Урдаһаа хэрэглэгдэдэг байһан уһалуурини ба хатаагдаһан газарые хүдөө ажахын элдүүридэ ашаглаха, ажахы бүхэндэ тарилгын талмай байгуулламжые тодохохо, колхоз, совхозуудые эрхим шанартай үрэнэ хүрэнгөөр хангалгын хэмжээнүүдые абаха, газар уһалалгын техникэ заһабарилгые богони болзор соо дүүргэхэ хүдэлмэри абуулхыень агропромышленна комплексэй асуудалнуудаар союзна республиканинуудай Министрнүүдэй Соведнүүдэй Президиумүүдэй комиссинуудые, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Үрэжэмэсэй-овощой ажахын министерствэдэ, СССР-эй Уһанай ажахын министерствэдэ, СССР-эй «Госкомсельхозтехникэдэ» республиканска (АССР), хизаарай областной ба районно агропромышленна нэгэдэлнүүдэй соведүүдтэ даалгагдаа. Шанаржуулагдаһан газартай ажахынуудта шухала хэрэгтэй минерална үтэгжүүлэгнүүдые, пестицидүүдые, бусад материална нөөсэнүүдые үгэхэ. Ороохото нүүдые тэжээлэй ургамалнуудые программын үндэһөөр тариха үргүүлхэ талаар 1984 оной даабаринууд тодорхойлогдоо.

Шанаржуулан һайжаруулагдаһан газар дээрэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын хүдэлмэридэ бригадна подрядые, ажалай түүбэрин түрүү онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилго табигдаба. Бороо орууладаг машинануудые, бүлүүрэй станцинуудай дуршэл шадабари ехэтэй операторнуудаар, машинистнүүдээр хангаха ажахынуудые бүридүүлхэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриевай түрүүлэлгэ доро болоһон комиссиин заседанидэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Госпланай, СССР-эй Госснабай харюусагалта хүдэлмэрилэгшэд, АПК-гай асуудалнуудаар союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй Президиумүүдэй комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, областной, хизаарай ба республиканска (АССР) агропромышленна нэгэдэлнүүдэй хэдэ хэдэн соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, хабаатай министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, эрдэмтэд хабаадаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

...й обкомдо, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

...оной тарилгын хүдэлмэридэ хүдөө ажахын техникэ саг болзортонь, ...шанартайгаар бэлдэхэ талаар Хурамхаанай районой колхоз, совхозуудай, ...ельхозтехника", „Сельхозхимия" нэгэдэлнүүдэй механизаторнуудай, ...лмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэл тухай

...тарилгын хүдэлмэридэ ...н техникэ саг болзор- ...шанартайгаар бэлдэхэ ...хаанай районой колхоз ...удай, «Сельхозтехни- ...хозхимия» нэгэдэлнүү- ...торнуудай, хүдэлмэри- ...нерно-техническэ ху- ...гшэдэй социалис уялга- ...адэ. ...тарилгын хүдэлмэридэ ...торна паркаа саг бол- ...н шанартайгаар бэлдэхэ ...аанай районой колхоз ...хозуудай, «Сельхоз- ...озхимия» нэгэдэлнүүдэй механизаторнуудай, хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые үргэнөөр дэмжэхэ эмхидхэхэ КПСС-эй Гусиноозерскын, Северобайкальскын горкомууд, райкомууд, Хүдөө ажахын министерство, Госкомсельхозтехника уялгалагдаба. Эндэ моральна болон материальна урамшуулга үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Үндэр ургаса ургуулха агротехническэ түрүү онол арга, машинануудые таарулан агрегадуул болгон хэрэглэхэ гуримда гэнэ усал һэргылхэ ябадалда кадрнуудые һургаха тухай һуралсал эмхидхэхэ ёнотой. Колхоз, совхоз бүхэндэ, «Сельхозтехникын» ба «Сельхозхимиин» предприятинуудта техникэ ашэ үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, эд хэрэгсэл, тоһо-түлишын материалуудые арьбалха хэмжээнүүдые хараалха болоно.

1984 оной тарилгын хүдэлмэридэ хүдөө ажахын техникые бэлдэхэ талаар социалис мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулха байхаар республикын болон районууд газетэнүүдэй редакцинууд, Телевидени болон радио.дамжуулгын Гүрэнэй комитет уялгалагдаа.

Зэдын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалиhан Е. Б. Цыбикова Дөдэ-Үшөөтэйн фермэдэ хүдэлдэг. Энэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 2500 килограмм hү hаахаар тэрэ зоригжонхой.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...АНАЙ РАЙОНОЙ КОЛХОЗ БОЛОН СОВХОЗУУДАЙ, «СЕЛЬХОЗТЕХНИКА», ...ОЗХИМИЯ» НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ МЕХАНИЗАТОРНУУД, ХҮДЭЛМЭРИШЭД ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ

...ОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

...XVI съездын, ...майн (1982 ...шиидхэбэри- ...дээрэнь бэе- ...агропромыш- ...хүдэлмэри- ...ондо газар ...продуктнуудые ...олон худалда- ...ан уялгануу- ...гаар дүүр- ...510 центнер ...дгаа. Ажахы- ...гүрэндэ һү ...бые болзор- ...үүлбэ. Гү- ...газуур 5 — ...тнер һүн ху-

...оз, совхозууд ...уудай малай ...тэйгээр эхи-

...никые бүтээ- ...үдэлгэхэ гээ- ...абаха тэм- ...шухала удха ...нүхэсэл бо- ...ойлгонобди. ...жэлэй хаба- ...хүдэлгэгдэхэ ...тракторнуу- ...соонь, һайн ...элдэхэ хэрэг- ...ы хандуулжа, ...циалис уялгабди:

...ой январиин ...рай хүрьһэ ...лон тарилгын ...е эрхим ша- ...рилжа дүүр- гэхэ, таряа хуряалгын комбайнуудай 65 процентһээ үсөөн бэшыень бэлэн болгохобди. Байгша оной декабриин 25 болотор тракторнуудые болон ашаанай автомашинануудые заһабарилха IV кварталай түсэб дүүргэгдэхэ байна:

— ерэхэ жэлэй апрелиин 1 болотор бүхы тракторнуудай 93 процент, К-700 түхэлэй тракторнуудай 98 процентнь техническэ талаар бэлэн болгогдоод байха зэргэтэй;

— үбһэ хуряалгын техникэ гол түлэб апрелиин 20 болотор, АВМ түхэлэй агрегадууд июниин 1 болотор заһабарилагдажа жагсаалда табигдаха болоно;

— мартын 1 болотор газар уһалалгын техникые бэлэн болгохобди.

— силосэй ургамал хуряадаг комбайнуудые 1984 оной майн 1 болотор, таряа сэбэрлэдэг техникые августын 1 болотор бэлдэжэ дүүргэхэбди. Таряа хуряалгын бүхы комбайнууд апрелиин 15 болотор заһабарилагдаха байна.

Бүхы дээрэнь машина, тракторнуудые һайнаар ашаглажа, тэдэнэй ажалай бүтээсые дээшэлүүлэн, 1984 ондо машина бүхэнэй халаанай бүтээсые дунда зэргээр 7 эталон-гектарта хүргэжэ, тэдэнэй харууһанай гаргашые 5 процентээр хороохо, дизельнэ түлишын гаргашые нормоһоонь 3 процентһээ бага бэшээр алмахабди.

Районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд узел болон агрегадуудые заһабарилха хүдэлмэриингөө хэмжээе дээшэлүүлжэ, хуушарһан детальнуудые һэльбэхэ, шэнэлхэ, запасной частьнууд болон ажахынуудта заһабарилагдадаг техникэдэ хэрэгтэй зүйлнүүдые комплектээрнь хангадаг болохо хэмжээнүүдые абаха байна.

Механизаторнуудые, уһа сасан хаядаг машинануудта, бүлүүр станцинуудта хүдэлхэ машинистнүүд болон операторнуудые бэлдэхэ, тэдэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ һуралсал колхоз, совхозуудта, райсельхозтехникэдэ эмхидхэхэбди.

Районой механизаторнууд нийтын малай үбэлжэлгые үнгэргэлгэдэ эгээл ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха юм.

Бидэ, Хурамхаанай районой механизаторнууд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд 1984 оной хабарай тарилгада хүдэлгэгдэхэ техникые хаһа сагтань, һайн шанартайгаар заһабарилха тухай дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад байхадаа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрине һайнаар үнгэргэхын тула бүхы хэрэгтэй бэлэдхэл хэхэ гэһэн манай үүсхэлые дэмжыт гэжэ республикынгаа тариан ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые уряалнабди.

Хурамхаанай районой ажахынуудай механизаторнууд, тракторна бригадануудай бригадирнууд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшадай даалгабаряар гар табигшад:

Р. РАДНАЕВ — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бригадир,
Г. СЕРЕБРЕННИКОВ — Һахалиин совхозой бригадир,
Д. ШИРЕТОРОВ — Аргатын совхозой МТМ-е даагша,
С. РИНЧИНО — Уланхаанай совхозой ахамад инженер,
П. БУДАЕВ — Гааргын совхозой ахамад инженер,
Б. БАДМАЕВ — Хурамхаанай совхозой механизатор,
О. ГАТАПОВ — Дэрээнэй совхозой ахамад инженер,
В. БУБНОВ — райсельхозтехникын Могойтын отделениие эрхилэгшэ,
А. ЯПХАНОВ — Хурамхаанай совхозой директор,
М. ДАГАЕВ — Хурамхаанай РАПО-гой соведэй түрүүлэгшэ.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

Мүнөө үедэ манай ажахын механизаторнууд ерэхэ хабарай тарилгада хүдэлхэ трактор, машинануудые заһабарилжа, мүн таряа хуряалгын комбайнуудыешье бэлдэжэ, сүлөө тухагүй хүдэлнэ. Энэ жэлдэ бидэ трактор, комбайн болон бусад машинануудые заһабарилха тусхай бригадануудые эмхидхээбди. Жэшээнь, трактор заһабарилдаг бригадые үнинэй дүршэл шадабари ехэтэй механизатор, бэрхэшье эмхидхэгшэ П. Ф. Гилязов хүтэлбэрилнэ. Тэдэнэр үбэлэй үедэ 32 трактор заһабарилжа гаргаха

ЗАҺАБАРИЛГА ТҮЛЭГ ДУНДАА

ёһотой юм. Эндэ техникэеэ һайн мэдэхэ хүнүүд, аха дүүнэр Иван, Петр Калашниковууд, В. П. Леонов түрүүтэй хэдэн механизаторнууд ажаллана.

Тиихэдэ таряа хуряалгын комбайнуудые заһабарилдаг бригадада (бригадирынь Н. Х. Валиулин) энэ жэлдэ ургаса хуряалгада хабаадалсажа шалгарһан комбайнернууд Л. Д. Варфоломеев, С. В. Ерофеев, Ю. А. Кравцов гэгшэд оронхой. Хэнэйшье мэдэһээр, хүнүүд өөһэдынгөө хүдэлһэн комбайнине заһабарилхадаа бүхы «үбшыень», дутуу дундыень оложо усадхаха, ямар юумыень һэлгэхэеэ һайн мэдэхэ байна.

Газар элдүүрилгын, тарилгын техникые заһабарилгада баһа нэгэ бригада хүдэлдэг. Ахалагша механизатор А. В. Шамарин түрүүтэй, Л. Г. Калашников, И. И. Брылев, Ф. Х. Зенатов гэгшэд сеялкэ, плуг, борной, культиватор гэхэ мэтые заһабарилжа эхилһээр хэды хонобо. Түрүүшын 10 сеялкэ заһабарилагдаа.

Урда мэтэ запасной хэрэгсэлнүүдэй дуталдажа, бага бэшэ бэрхэшээлэй тохёолдоошье һаань, механизаторнууд, илангаяа МТМ-гэй мэргэжэлтэд элдэб деталь частьнуудые һэльбэхэ, шэнэлхэ талаар ехэхэн оролдолго гаргана. Госкомсельхозтехникын районой нэгэдэлэйхидэй туһаламжаар, бүхы техникэеэ саг соонь заһабарилхабди.

К. ПЕТРОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад инженер.

УРИДЛАН ДҮҮРГЭБЭ

СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой механическа цехтэ Владимир Иннокентьевич Кисовэй хүтэлбэрилдэг бригада жэлэйнгээ түсэбтэ даабарине сүм дүүргэһэн тухайгаа һаяхан мэдүүлбэ. Тэрэнэй даадаг бригада дүршэл ехэтэй зургаан хүдэлмэришэдһөө бүридэнэ. Бригадирһаа гадна ажалай түрүүшүүл Игорь Владимирович Ларев, Виктор Алексеевич Мельников гэгшэд һайн шанартай продукци гаргадагаараа шалгаржа, хүбиин тамгатай болонхой.

Тэдэнэр «Коммунис ажалай бригада» гэһэн үндэр нэрэ зэргэеэ бүтээсэ ехэтэй ажалаараа хэдэн жэлэй туршада гэршэлнэ.

Л. АМОГОЛОНОВ.

ЗАЛУУШУУЛ ХАБАЯА ХАРУУЛХА

Байгша оной май һарада Мужыхын һү һаалиин фермэдэ комсомол-залуушуулай коллектив эмхидхэгдээ юм. Тиимэ шэнэ нэрэ зэргэтэй болоод байхадаа, бидэ эдир залуугай ёһотойл эршэ зориг гарган хүдэлхэ, фермээ бүхы район доторoo түрүү коллективүүдэй зэргэдэ гаргаха гэжэ шиидэһэн байнабди.

Малай зунай бэлшээридэ гаргагдахын урда тээ фермын залуу һаалишад, малшад комсомолойнгоо суглаан дээрэ һайса хэлсэжэ, хүхэ ногооной шэмэтэй сагта үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө шэнэ хүсэтэйгөөр тэмсэхэ гэжэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа һэн. Эндэ хүн бүхэн өөрын тодорхой зорилго урдаа табиһан, үнэн зүрхэнһөө оролдон хүдэлхэ гэжэ нүхэдэйнгөө урда тангаригаа үгэһэн байна.

Коллектив хэлэһэндээ хүрэжэ шадаа. Жэлэй юһэ һарын дүнгөөр манай фермэ район соогоо социалис мүрысөөндэ илажа, КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой дамжуулгын улаан тугхан барюулагдаа һэн. Бидэнэй оролдожо хүдэлһэнэй ашаар колхознай гүрэндэ һү худалдаха юһэ һарын түсэбые бүри август һарада дүүргэһэн юм.

Энэ амжалтада коллективэй гэшүүн бүхэн хубитаяа оруулаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай залуу һаалишад Бадма-Ханда Рыгденова, Наталья Антонова, Баирма Зайлова, Василиса Асалханова, Капитолина Хабудаева, Людмила Балданова гэгшэд эрхим бэрхэ малшад болоно ябана. Жэшээнь, Баирма Зайлова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1960 килограмм һү һаагаад, колхозойнгоо суута һаалишан Ажалай Улаан Тугай орденто Надмит Цыдыповна Долгороваһаа багахал гээгдээ. Би өөрөө харууһалдаг бүлэг үнеэдэйнгээ тус бүриһөөнь 1638 килограмм һү абааб. Бүхы дээрээ манай фермэ байгша ондо үнеэн бүхэнһөө 1650 килограмм һү һааха уялгатай һаа, мүнөө үнгэрһэн арбан һарада үнеэн бүхэнһөө 1553 килограмм һү һаагаад байнхай. Уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжо манда бии.

Тиигэжэ манай коллектив энэ жэлдэ 8100 центнер һү һааха жэлэйнгээ түсэбые 600 шахуу центнерээр үлүүлэн дүүргэхэ аргатай байна.

Түрүүшымнай эдэ үрэ дүнгүүд бидэнэй урма зоригые улам бадаруулжа, үшөөл һайнаар хүдэлхэ хүсэл эрмэлзэл түрүүлнэ. Тиимэһээ өөһэдынгөө ээлжээтэ комсомолой суглаан дээрэ ажал, арга боломжонууд тухайгаа үшөө дахин хөөрэлдэжэ, үбэлжэлгын үедэ ехэ һүнэй түлөө шэнэ хүсэтэйгөөр мүрысэн ажаллаха гэжэ шиидээбди. Жэшээлхэдэ, үбэлэй һарануудта үнеэн бүхэнһөө 930 килограммһаа бага бэшэ һү абажа, энэ үе соо бүхыдэнь 3300 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ, тэрэнэйнгээ 2190 центнерынь гүрэндэ худалдаха гэжэ социалис уялганууд соогоо бэшээбди. Мүн бүхы һүнэйнгөө 90 процентһээ бага бэшыень нэгэдэхи сортоор тушааха болонобди.

Иимэ үрэ дүнгүүдые туйлаха арга боломжо манай коллективтэ бии. Энэ жэлдэ ажахыда малай эдихэ үбһэ тэжээл яһала ехэ бэлэдхэгдэнхэй. Тэрэ тэжээлые һайнаар буйлуулжа үнеэдтээ эдюулхэ хүсэд түхеэрэлгэтэй цех эндэмнай хүдэлгэгдэнэ. Мүн фермэдэ ажал ехэтэй хүдэлмэри гол түлэб оньһожоруулагданхай. Юрэдөөл, энэ бүхы арга боломжые гүйсэд хэрэглэжэ, хүдэлмэриингөө үдэр бүриин тогтомол гуримые наринаар сахяад, ажалайнгаа гурим журамые улам шангадхаад, булта нэгэ хүн шэнгеэр оролдоод байгаа һаа, урдаа табиһан зорилгоёо дүүргэхэбди гэжэ манайхин һайн мэдэрнэ. Бэе бэедээ, өөртөө эрилтэ ехэтэйгээр хандаnaбди.

Энэ талаар фермымнай дуршэлтэй һаалишад Н. Ц. Долгорова, Е-Х. Ц. Цыренова, М. В. Андреева гэгшэд өөһэдынгөө үнэн шударгы ажалаар үльгэр жэшээ харуулжа, һайн һайхан үгөөрөө һургаал заабари залуу нүхэдтөө үгэжэ, дүй дуршэлдөө ходо һургажа байдаг. Энэнь бидэндэ тон үнэтэй.

Манай фермэдэ һаалишад, малшадай мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлхэ зоовет-һуралсал үнгэргэгдэнэ. Өөһэдын һайн улаан булантайбди. Тэндэ сугларжа, сүлөө сагаа һониноор, хүхюугээр үнгэргэхые оролдодогбди. Колхозой правлени, партком, профком, комсомолой эмхи бидэнэй ажалда бага бэшэ анхарал хандуулдаг гээшэ.

Мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдахын түлөө үбэлжэлгын үедэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэел гэжэ районойнгоо бүхы малшадта хандаһан манай коллективэй хандалга бэшэг районой газетэдэ толилогдоо һэн.

Ж. ЦЫРЕНОВА,
Яруунын районой «Дружба» колхозой һаалишан, Мужыхын фермын комсорг.

...АЙН МАНДА ХЭРЭГГҮЙ!

...Й ХЭРЭГ ҮНЭН СЭХЭ

...эй, хомхой хоо- ...нүүд баяжаха, ...хам шүүрэжэ ...юумые эзэмдэ- ...шье муу муу- ...адал хэхэһээ ...гэжэ хүн ту- ...оло дахин гэр- ... ...ерикын импе- ...тэндэхи зонхи- ...ээ дэлхэйн олон ...лэдэжэ байһан ...ой, шуһаар жу- ...нүүдынь ехэ- ...бэшэ. Сүлөөтэ ...ис общественые ...үзэн ядажа, ...е үгы хэхэ һэ- ...ракетно-ядерна ...тэдээндэ Ев- ...ис гүрэнүүдые ...тула тэндэ аме- ...үдые тодхохо ...й захиргаанай ...эрэгүүд дэл- ...тайбан байдал- ...аюул тохеол- ... ...элда дуратай, ...арадуудай эрхэ ...ходоодоо тэм- ...ондо жаргалта ...түлөө оролдо- ...ет ороной һайн ...ээдэ үнэн сэ- ...мэдэнэбди. ...най Генеральна ...СР-эй Верховно ...идиумэй түрүү- ...Андроповой мэ- ...дэ бүгэдэ то- ...агдэнэ.

Тэрэниие бидэ бригададаа тон анхаралтайгаар уншаабди. Энэ мэдүүлгын үгэ, мэдүүлэл бүхэниие бидэ һайшаан дэмжэнэбди. Юуб гэхэдэ, энэмнай бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдалые сахиха гэһэн бүхы совет арадай, бидэн шэнги юрын ажалша хүнүүдэй һанал бодолые, эрмэлзэлые тобшолон харуулһан документ ха юм.

Теэд эб найрамдалые гансашье үгэнүүдээр хамгаалха бэшэ, харин энээндэ хүсэн хэрэгтэй. Тиимэһээ манай правительствын абаһан харюугай хэмжээ ябуулганууд алишье талаараа зүб. Бидэн тээшэ ракетэнүүдые тодхоод, заналжа байхадань хараад һууха аалди.

Энээнтэй хамта эб найрамдалые, Эхэ оронойнгоо дамшалхы хүсые үнэн шударгы, эршэтэ ажалаараа бэхижүүлхэ шухала гэжэ баһал мэдэнэбди. Тэрэнэй түлөө хүсэ шадалаа гамнахагүйбди. Манай бригадынхид ургасаяа хуряажа дүүргэһээр, тарянайнгаа үрэһэ сэбэрлэжэ, газартаа үтэгжүүлгэ зөөжэ, техникээ заһабарилжа — ерэхэ үндэр ургасын үндэһэ һуури табижа, сүлөө тухагүй хүдэлжэ байна.

В. БАТОМУНКУЕВ,
Хяагтын районой «Дружба» колхозой тракторна бригадын бригадир.

Оёдолой үйлэдбэриин «Туяна» нэгэдэлэй гол предприятиин сёдолшод, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад улаан булангаа сугларжа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэлэһэн Мэдүүлгые дэмжэһэн митинг үнгэргэбэ «Нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые дэмжэнэбди», «Ядерна дайе эрид буруушаанабди», «Эб найрамдал мандаха болтогой» гэһэн уряанууд эндэ сугларагшадай һанал бодолые тодоор харуулна.

— Нүхэдүүд! Баруун Европын газар дээрэ американ ядерна ракетэнүүдэй тодхогдожо эхилһэн ушараар нүхэр Ю. В. Андропов ехэ шухала Мэдүүлгэ һаяхан хэбэ. Энэ Мэдүүлгэ орон доторнай, хилыншье саана үргэнөөр дэмжэгдэжэ байна. Мүнөөдэр бидэ өөһэдынгөө һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые эб найрамдалай хэрэгтэ зорюулнабди,— гэжэ нэгэдэлэй партбюрогой секретарь Е. И. Рыбакова митингые нээгээд, нэгэдэхи цехэй сёдолшон, ВЛКСМ-эй гэшүүн В. Филиповада үгэ үгэбэ.

— Ленинэй зааһан эб найрамдалта гадаадын политикада, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые эрид хорихо гол шэглэлдээ Советскэ Союзай үнэн сэхэ байһан тухай хэлэһэн нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгэтэй танилсабабди. Европодо американ шэ-

ХАРЮУГАЙ ХЭМЖЭЭН

нэ ракетэнүүдые тодхохо түсэбые бэелүүлгэ бүхы хүн түрэлтэндэ ехэ аюул ушаруулжа болохо. Тиимэһээ үшөө дахин һайнаар бодожо үзэхөөр США-гай болон Баруун Европын гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд Мэдүүлгэ дотор уряалагдана. Коммунис парти, Совет правительство энэ аюулые зайсуулхын тула хэды шэнээн юумэ хэнэ гээшэб. Теэд бидэнэй һанамжа дурадхалые сэгнэдэггүй байһаниинь харамтай. Тиимэһээ мүнөө харюугай хэмжээ абаһандамнай хэншье бидэниие гэмнэхэ эрхэгүй

Бидэ оёдолшон бүхэн бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, Эхэ оронойнгоо экономическа болон оборонно хүсые хүгжөөлгэдэ хубитаяа оруулаял,— гэжэ В. Филиппова уряалба.

— Манай 2-дохи цехэй коллектив партиимнай ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгые һайшаан дэмжэнэ,— гэжэ хоёрдохи цехэй оёдолшон коммунист А. И. Богомолова ендэр дээрэһээ хэлэбэ. —Энэ шухала удхатай документдэ өөһэдынгөө гар табихаар бэлэнбди. Юуб гэхэдэ, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг, һанаагаа зободог совет арадай хүсэл оролдолго дүүрэнээр харуулагданхай байна. Дайн дажар бэшэ, амгалан байдал мандаг лэ гэжэ манай арад ходоодоо хүсэдэг. Энэ хүсэлөө аршалан хамгаалхаар бэлэнбди. Мүнөө «першингнүүд» болон далита ракетэнүүдые тодхожо эхилээд байхадань, оронойнгоо хүсэ шадалые ажалаараа арьбадхахабди.

Удаань нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо, ажалай ветеран Т. Д. Санжиевта үгэ үгтэбэ.

— Нүхэдүүд! Мүнөө уласхоорондын байдалай ямар болоһыень та бүгэдэ ойлгожо байнат. Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд гэһэн буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай ОСВ, ОСВ-2 хөөрэлдөөнүүдэй урагша абтаагүйнь харамтай байна. Мүнөө тэдэнэр улам нэтэржэ, ракетэнүүдээ тодхожо эхилбэ. Энэ хадаа нилээд ехэ аюултай. Империалистнуудай энэ хэрата муухай ябуулгануудтань харюу болгон бидэ эрхим һайнаар ажаллаха ёһотойбди. Манай нэгэдэл һайн үрэ дүнгүүдтэйгээр хүдэлжэ байна. Байгша оной гурбадахи кварталай түсэбтэ даабари 129 процент бэелүүлэгдээ. Бидэнэй үйлэдбэрилһэн продукци оронноймнай баялигые арьбадхана,— гээд тэрэ хэлээ.

Митингдэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгые һайшаан дэмжэһэн резолюци баталан абаа.

Х. СОКТОЕВ.

СЭНГҮҮДЭЙ ТАЛААР СССР-эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДТЭ

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, арадай хэрэглэмжын зарим эд товарай гүрэнэй розничо сэнгүүдые 1983 оной декабриин 1-һээ хороохо тухай сэнгүүдэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет мэдээсэнэ.

Иимэ эд товарай розничо сэнгүүдые хямдаруулхаар хараалагдана гэбэл:

хибэс болон хибэсэй зүйлнүүдэй — дунда зэргээр 20 процентээр;

каракуляар оёгдоһон — дунда зэргээр 30 процентээр, норкын (захаһаа бэшэниинь) ба булганай арһаар оёгдоһон зүйлнүүдэй — дунда зэргээр 26 процентээр;

үнгэтэ («Темп», «Рубин» болон «Радуга» түхэлэй телевизорнуудһаа бэшэниинь) ба аян замда абажа ябаха телевизорнуудэй — дунда зэргээр 17 процентээр;

зарим түхэлэй радиотоварнуудай — дунда зэргээр 13 процентээр;

зарим түхэлэй гарай холодильнигуудай — дунда зэргээр 15 процентээр;

кинофотоаппаратурын (ФЭД болон «Киев» түхэлэй фотоаппарадуудһаа бэшэниинь) — дунда зэргээр 19 процентээр;

бусад зарим культтоварнууд — дунда зэргээр 25 процентээр;

зарим түхэлэй гарай кварцева часуудай — дунда зэргээр 30 процентээр.

Жэлэй тоосоондо абажа харахада, розничо сэнгүүдэй хямдаралгын нийтэ хэмжээн 2,6 миллиард түхэриггэ болохо байна.

ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ШҮҮМЖЭЛХЫ ШЭГЛЭЛТЭЙГЭЭР

Мухар-Шэбэрэй районно партийна XXVI конференци боложо үнгэрбэ. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Карпов тоосоото элидхэл хээ. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгын үедэ конференциин делегадууд — Суулгын совхозой парткомой секретарь Г. М. РОДИОНОВ, «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Н. Г. ЦЫРЕНДАШИЕВ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партбюрогой секретарь И. Т. ВАРФОЛОМЕЕВ, «Искра» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Е. В. ИВАНОВ, «Коммунизм» колхозой парткомой секретарь К. Г. РЕВЕНСКИЙ, райпотребсоюзай «Заготконторын» директор Н. С. ОЛЕННИКОВА, «Родина» колхозой механизатор В. Р. ВАРФОЛОМЕЕВ, «Эрдэм» совхозой ахалагша хонишон М. Б. РАДНАЕВА, «Одон» совхозой парткомой секретарь Г. Ж. ШАЛБАЕВ, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын нэгэдэлэй эсхэгшэ Ф. П. ФИЛАТОВА, Сутайн совхозой ветеран Ф. А. СУЧКОВ, «Заганский» колхозой һаалишан П. М. ФИЛАТОВА, «Авангард» совхозой директор Л. М. КОБЕЛЕВ, Хүсөөтын һургуулиин багша М. Д. БАДМАЕВА, Никольскиин шубуунай фабрикын директор Ф. Г. НИКИФОРОВ, Шаралдайн сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. И. ЧЕХАНОВ, арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ А. Ф. ПЛЮСНИН гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой секретарь В. Ф. ЛЫСОВ, КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша Н. И. КРЮЧКОВ хабаадалсаа.

Районно партийна конференци дээрэ Мухар-Шэбэрэй коммунистнууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшонхи үедэ КПСС-эй райкомой, партийна эхин организацинуудай ябуулһан политическэ, хүмүүжүүлгын, эмхидхэлэй ба үзэл сурталай хүдэлмэрые коммунис һоор сэхэ, шүүмжэлхы шэглэлтэйгээр шэнжэлхэ зорилго табиһан байна. Тиин партиин XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй хараалһан зорилгонуудые бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй түсэб болон социалис уялгануудые нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэл, зориг эрмэлзэлые шэглүүлэн ударидаха талаар районой партийна организаци эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ горитой хүдэлмэри ябуулһан байна гээд конференци дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

КПСС-эй райкомой бюрогой заседанинууд болон пленумүүд дээрэ социально-экономическа хүгжэлтын, ажахые партийна талаар хүтэлбэрилгын онол аргануд тухай, ажалшадай бэшэгүүдые шэнжэлхэ, тэдэнтэй уулзаха тухай, партийна суглаануудта бэлдэхэ, тэдэниие үнгэргэхэ тухай, мүн бусад олон асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн, зохихо шиидхэбэринүүд абтаһан байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Эдэ шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаан, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна организацинуудай секретарьнарай, профсоюзай комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй, РАПО, колхоз, совхозуудай болон промышленна предприятинуудай — бүхыдөө ная гаран тоосоон шагнагдаһан байха юм. Тэндэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын, хүдөө ажахын алибаа кампаниинуудые үнгэргэлгын, түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгын, коммунис һоор ажалшадые хүмүүжүүлгын гэхэ мэтэ элдэб олон асуудалнууд хэлсэгдэдэг байгаа. Хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ асуудалда партиин райком илангаяа ехэ анхарал хандуулаа. Тиин 1981—1983 онуудта мэргэжэлээ дээшэлүүлгын 6 һарын һургуулида Суулгын совхозой директор М. Х. Хабдаев, «Забайкалец» совхозой ахамад инженер М. Н. Гороховский, «Одон» совхозой отделение даагша Б. Д. Жалсанов гэгшэд, хоёр һарын курсада колхозой түрүүлэгшэнэр А. П. Калашников, А. К. Карпов, совхозой директорнүүд В. Ф. Викулов, Л. М. Кобелев гэгшэд һураһан байха юм.

Партийна олонхи организацинуудта үзэл сурталай хүдэлмэри эдэбхижэжэ, политическэ болон экономическа һуралсалай шанар һайжараа. Сэрэгэй-патриотическа, интернациональна хүмүүжүүлгын асуудалнууд, Агуу Октябриин, СССР-эй байгуулалтын, совет арадуудай хани барисаанай гүн ехэ түүхэтэ удхые улад зондоо ойлгуулха гээшэ партийна организацинуудай үзэл сурталай хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд болоно.

Ажахын, социально-политическэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ Советүүд болон ниитын эмхинүүд ехэ үүргэ дүүргэдэгынь мэдээжэ. Тиимэһээ тэдэнэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ талаар КПСС-эй райком хүтэлбэрилхы ехэ оролдолго гаргаа. Тэрэнэй ашаар нютаг, ажахы, бага, ехэ коллектив бүхэндэ ажалай болон ниитын журам шангадхаха, социалис хуули ёһо наринаар сахиха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

Эдэ ехэ эмхидхэлэй, хүтэлбэрилхы хүдэлмэриин ашаар район бүхыдөө гүрэндэ һү, нооһо, огородой эдеэ тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэв. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбһөө гадуур 4000 тонно хартаабха, 3600 тонно һүн, 115 тонно нооһон гүрэнэй амбаарта оруулагдаад байна. Үнгэрэгшэ гурбан жэлэй туршада үйлэдбэриин ба соёлой-ажаһуудалай барилгын нилээд ехэ программа бэелүүлэгдээ. Тэрэнэй ашаар колхоз, совхозуудай гол фонднууд 6 миллион 300 мянган түхэригөөр ехэ болобо. Мүн нютагай сагай уларилда тааруулагдаһан научна үндэһэтэйгөөр газар тарьяалангаа эрхилхэ, мал ажалые онсо шэглэлтэй болгохо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэһээр.

Тиихэдэ районой промышленна предприятинуудшье гурбан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэжэ амжаа. Түсэбһөө гадуур 1 миллион 209 мянган түхэригэй товарна продукци гүрэндэ худалдагдаһан байха юм. Ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, худалдаа наймаанай эрьесыншье хэмжээн нилээд дээшэлээ.

Гэбэшье районой партийна конференци дээрэ туйлалтануудаараа һанаагаа амарха ушар үзэгдөөгүй. Райкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Карповай элидхэл нилээд шүүмжэлхы, өөрыгөө, мүн райкомойнгоо аппарадай хүдэлмэриие шүүмжэлхы шэглэлтэйгээр хэһэн байна. Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн делегадуудай диилэнхи олониинь мүн лэ ехэ шүүмжэлэл хээ.

— Хүршэ «Одон» совхозойхи манайхиһаа һайн, үрэжэлтэй газартай аад, тэрэнээ элдүүрилжэ шадаагүйһөө боложол, бидэндэ жэлһээ жэлдэ ахигдана,— гээд «Искра» колхозой түрүүлэгшэ Е. В. Ивановой хэлэхые гү, али: — Райкомой зүгһөө хоёр дахин хатуу донгодолго абаһан аад, хэды болотор «Заганский» колхозой түрүүлэгшэ В. А. Колмаков архидаха юм?—гээд «Коммунизм» колхозой парткомой секретарь К. Г. Ревенскиин сэхэ асуудал табихые шагнаад, мүн «Авангард» совхозой директор Л. М. Кобелев, Суулгын совхозой парткомой секретарь Г. М. Родионов болон бусадай хэлэһэн үгэнүүдые бодомжолоод үзэхэдэ, эндэхи коммунистнууд өөрынгөө ээлжээтэ XXVI конференцидэ, үзэл бодолойнгоо талаар гүйсэд болбосоронхой, районойнгоо ажахые үшөө дээшэнь үргэхөөр гүйсэд эрмэлзэлтэй суглараа гээд этигэхээр байгаа. Конференциин трибунада гараһан делегат бүхэн өөрынгөөл ажал, ажахы тухай хөөрэжэ байнгүй, бүхы район соохи дутагдалнуудые дурдан, холын хараатайгаар үгэ хэлээ.

Харин дутуу дундануud үшөөл олон.

Районой хэдэн ажахы гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө дүүргээгүй үлэшоо. Промышленностиин ба ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэдэн предприятинууд түсэбөө бэелүүлнэгүй.

Шалгалта ба хиналтын һуладаһанһаа боложо, райкомой бюро болон пленумэй хэдэн шиидхэбэринүүд дүүргэгдээгүй. Хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн табиха, тэдэниие хүмүүжүүлхэ талаар али олон алдуу гаргагдана. Хүтэлбэрилэгшэдэй ажаллаха, моральна шэнжэ шанарые шэнжэлэн шүүмжэлхэ, залуушуулые энэ хэрэгтэ бэлдэхэ хүдэлмэри һуладана. Энэл ушар шалтагаанһаа боложо, хүтэлбэрилхы хэдэн тушаалтад хүдэлмэриһөө гаргуулһан байна.

Партиин зэргэдэ абтаха хүнүүдые шэлэн олохо, тэдэниие бэлдэхэ асуудал анхарагдаагүй. Тоосоото үе соо КПСС-эй гэшүүндэ кандидат болоһон 14 хүн партиин зэргэдэ абтаагүй.

Партийна олохон организацинуудта партийна болон комсомолой полит-һуралсал ажалша коллективүүдэй өөрынь зорилгонуудтай холбоогүйгөөр, һулаар үнгэргэгдэнэ.

Эдэ бүгэдэ тухай конференци дээрэ тодорхой шангаа хөөрэлдөөн болоһон, тэдэниие усадхаха талаар хэмжээнүүдые хараалһан тогтоол абтаһан байна.

Конференциин түгэсхэлдэ КПСС-эй обкомой секретарь В. Ф. Лысов дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

* * *

Удаань шэнээр һунгагдаһан райкомой эмхидхэлэй пленум боложо, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар В. И. Карпов, секретарьнараар Н. Т. Хабалов, В. К. Перевалов гэгшэд һунгагдаа.

Д. ДАШИЕВ,
манай тусхай корр.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

ДОБТОЛХЫ ШЭНЖЭТЭЙ БОЛГОХО

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум марксистско-ленинскэ һуралсалай урда шэнэ зорилгонуудые табинхай. Хэшээлнүүдтэ шудалагдаха бүхы асуудалнууд социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэлгэтэй нягтаар холбогдожо, ажалшадые коммунис һоор хүмүүжүүлгын аша үрые дээшэлүүлгэдэ политическэ һуралсал ехээр нүлөөлхэ зэргэтэй. Материалаа шагнагшадай хэр ойлгоһонһоо, тэдэнэй политическэ, ниитын эдэбхи үүсхэлһээ, коммунис сурталай үнэн зүбые ойлгуулжа шадаһанһаа хэшээл бүхэнэй хэмжээн тодорхойлогдодог гээшэ.

Шагнагшадаа марксизм-ленинизмын зохёолнуудые, партиин документнүүдые, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин методикые бүри гүнзэгыгөөр шудалха эрмэлзэлтэй болгохо гээшэ пропагандистнуудай шиидхэхэ эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Байгша ондо КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй заабаринуудтай зохилдуулан, К. Марксын, Ф. Энгельсэй, В. И. Ленинэй зохёолнууд, КПСС-эй документнүүд хадаа партиин бэелүүлдэг гадаадын ба дотоодын политикатай, арадай ажахын, социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэлгэтэй нягта холбоотийна байгуулалта, программна документнүүд үзэгдэнэ. 3 тиимэ һургуули: КПСС-эй райкомой дэргэдэ, Таксимодо, Северный һууринда байгуулагдаа.

Марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин һургуулинуудта ехэ анхарал хандуулагдаха. 38 һургуули бүридүүлэгдээд, 625 хүн тэндэ һурана, 516-ниинь коммунистнууд.

Тиихэдэ арадай тэгээрэлэй, МВД-гэй органуудай һургуулинуудта 307 хүн, экономическа һуралсалда — 1537 хүн, комсомолой һуралсалда 610 хүн һуража байнхай.

Байгша һуралсалай жэлэй урда тээ КПСС-эй райком, тэрэнэй парткабинет бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хээ. Пропагандистнууд болон үзэл сурталай бусад эдэбхитэдэй семинар дээрэ «Үзэл сурталай хүдэлмэри — бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг» гэһэн темээр партиин райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Раднаев элидхэл хээ. Партиин райкомой секретарь В. П. Сысоев промышленна предприяти, совхозуудай табан жэлэй эхинһээ хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд болон 1983 оной түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула зохёохы үүсхэл шадабари дээшэлүүлхэ талаар зорилгонууд тухай хөөрөөд, гаяа Ципиканска уурхай (пропагандист В. Ф. Смирнов), районой холбооной узел (Ф. Б. Тудыпов), райгүйсэдком (Г. Г. Прохоров), Варваринск һууриин (Л. П. Батомункуева), Ципиканска продснаб (В. В. Мерчанский) 670-дахи барилга-хабсаралгын поезд (А. М. Чесноков) гэхэ мэтэнүүдые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ һургуулинуудта һурагшад гансал пропагандистаа шагнаад гарадаг бэшэ, харин өөһэдөө бүхы асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, өөһэдынгөө ажал хүдэлмэритэй холбодог байха юм.

Жэшээнь, В. Ф. Смирнов Ципиканска уурхайда хоёрдохи жэлээ пропагандистаар томилогдоо. Бага предприятиин һэн тула һургуулидань эрдэмэй талаар ондо ондоо бэлэдхэлтэй хүнүүд һурадаг. Тиимэһээ бүхы темэнүүдые шагнагшадайнгаа һайнаар ойлгохын тула бэлэдхэл багатайнуудта эрдэм мэдэсээрээ баян хүнүүд туһалдаг заншалтай. Нёдондо энэ аргань аша үрэтэй байһанаа харуулаа һэн. Байгшашье ондо пропагандист энэ аргаяа зохёохы һоор хэрэглэжэ үргэлжэлхэ. Бүгэдэнэй хабаадалгатай хөөрэлдөөнүүд, реферат бэлдэхэ даабаринууд илангаяа туһатай гэжэ Валерий Федорович тоолодог.

Шэнэ жэлэй түрүүшын хэшээл тус һургуулида һонирхолтойгоор үнгэрөө. Тоо, баримтануудые шадамар зохидоор хөөрөөндөө хэрэглэжэ, пропагандист темээ гүйсэд тайлбарилжа шадаа. Шагнагшадынь хэшээлэй үедэ тобшо тэмдэглэлнүүдые дэбтэрнүүд соогоо хээ. Бүхы асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаадаа. Хэшээлэй эсэстэ пропагандист удаадахи темэдэ бэлдэхэдэ, хэрэгтэй болохо номуудые нэрлэжэ үгөө.

Багдаринай геолого-бэдэрэлгын экспедициин пропагандист Л. И. Стаценко партиин гадаадын политика тухай, уласхоорондын шахардуу байдалые һулаауулха талаар манай гүрэнэй дэбжүүлһэн олон тоото үүсхэлнүүд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Мүн КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ уламжалан, хүгжэлтэ түгэс социализмые наринжуулан һайжаруулха талаар партиин табиһан шухала зорилгонуудые нэрлэбэ. Мүн тэдээн соонһоо ажалай бүтээсэ үндэһөөрнь дээшэлүүлхэ ябадал эгээл шухалань болоно гэжэ Л. И. Стаценко хэлэбэ. Ажалай түрүү аргануд тухай хөөрэхэдөө, тэрэ ажахын тоосоо амжалтатайгаар хэрэглэдэг экспедициингээ нэгэ бригадын жэшээ дээрэһээ тобшололнуудые хэһэн байна.

Хэшээлэй хүмүүжүүлхы үүргые Леонид Иванович мартадаггүй. Коммунистнуудта партийна һуралсалай хэды ехэ туһатай байдагые тэрэ ходо хэлэжэ, ойлгуулжа байдаг.

Экономическа һуралсалай удха шанарынь жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Нёдондо 1208 хүн тэрээндэ хабаадаа һаа, тойгоор шудалагдаха һотой.

Политическэ бүхы түхэлэй һуралсалда район соомнай энэ жэлдэ 3990 хүн хабаадуулагданхай. Һуралсалай бүридэл нёдондонойхиһоо тиимэшье ондоо болоогүй. Гэхэ зуура программануудта горитой хубилалтанууд хэгдээ.

Залуу коммунистнуудай һургуулинуудта КПСС-эй Уставай үндэһэн дээрэ партиин БАМ-ай барилгын эндэ хүрэжэ ерэһэнтэй дашарамдуулан, районой саашанхи хараа түсэбүүд дээрэ онсо тогтоо. Һүүлээрнь пропагандистнуудай секционно хэшээлнүүд болоһон байна.

Октябриин 17-һоо эхилээд, партийна, комсомолой, экономическа һуралсалда хэдэн хэшээлнүүд үнгэрөө. Ехэнхи предприяти, организацинуудта шэнэ жэл эмхитэйгээр эхилээ. Эндэ илан-

«ЖИЛГРАЖДАНСТРОЙ» ТРЕСТЫН 4-дэхи БАРИЛГА-ХАБСАРАЛГЫН УПРАВЛЕНИДЭ МЭДЭЭЖЭ БОЛОҺОН ВИКТОР АНДРЕЕВИЧ НАХОДКИНОЙ ХҮТЭЛБЭРИЛДЭГ КОМПЛЕКСНО БРИГАДА ТРЕСТ СООГОО МЭДЭЭЖЭ БОЛОҺОН ЮМ. ТУС БРИГАДЫН КОЛЛЕКТИВ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ ЯБАНА. ЗАЛУУ ЭЛЕКТРОГАГНУУРШАД ВАЛЕРИЙ ЦЫРЕНОВ, СЕРГЕЙ ПАВЛОВ ГЭГШЭД ТҮСЭБӨӨ 110 ПРОЦЕНТ ДҮҮРГЭНЭ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СЕРГЕЙ ПАВЛОВ, ВАЛЕРИЙ ЦЫРЕНОВ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

НҮХЭДЭЙНГӨӨ ЭТИГЭЛ ХАРЮУЛАН...

Нарһа, шэнэһээр бурхөөгдэһэн жалгын эбэр талада Анаагай совхозой гурбадахи отделениин мэдээжэ хонишодой нэгэн болохо Б. Д. Дондоковой отарын үбэлэй байра оршодог. Буусаһаань урагшаа Үдэ голой хойто эрье хүрэтэр нэлэнхы үргэн тала дайда хабтайн харагдадаг юм.

Мүнөө хонидынь хагданда бэлшээгдэжэ байнхай. Сэлмэг огторгойн үндэрһөө үдын наран дулааханаар шарана. Уһа голой эрье зубшан ургаһан бургааһадай саанаһаа халтар хара эмээл моритой хүнэй бүншүүлһээр ерэхэнь харагдана. Тэрэ хазаар моритой хүн һалхи һүрин, хушууран бэлшэжэ ябаа хонин һүргээ баруун талаһаань залаба. Энэмнай Байсын Үбэртэхи отарын эзэн Бадмажаб Доржиевич мүн гээшэ бшуу.

Хүсэ шадалтай, тобир тарган, бэеэр томо хонидой харгы хүндэлэн, машинын урдуур бэе бээ дахасалдан гүйлдэжэ гарахадань, совхозой парткомой секретарь Баир Дашинимаевич Цыренов: хонидынь яһала таргалаа, хүшэлөө юм байна», — гэжэ ажаглаба.

Автомашинын харгын захада гаража зогсоходо, нүхэр Дондоков морёо бидэн тээшэ залан, хажуудамнай хүрэжэ, мэндэ амараа мэдэлсээд, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэбэ, нютаг нугынгаа һонинуудые дурдан асууба.

Энэ удаа парткомой секретарь эртэ углөөнһөө эхилжэ, олохон отарануудаар ябажа, хонишод, малшадтайгаа уулзаба. Тэдэнэй ажал хүдэлмэритэй танилсан, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэбэ. Урдань ажахын ахамад агрономоор хүдэлһэн энэ нүхэр тоосоото һунгалтын суглаанай үедэ парткомой секретаряар һунгагдаа юм. Эгээ тиимэһээ тэрэ малшадайнгаа ажал хэрэгүүдээр һонирхон, тэдэнтэй уулзажа хөөрэлдэһэн, байра байдалтайнь танилсаһан, тэдэндэ ямар туһаламжын үзүүлэгдэхэ хэрэгтэйе элирүүлһэн байна.

Энэ хөөрэлдөө шагнан байхадаа парткомой секретарь Цыренов ахалагша хонишон партиин гэшүүн Дондоковто найдана, энэ жэлэй үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ байһандань этигэнэ гэжэ ойлгоо һэмди.

Нүхэр Дондоков угай малшан юм. Балшар багаһаа ажал хэжэ, томо болоһон байха. Тэрэнэй аба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсан, баатарай үхэлөөр унаа юм. Хүбүүниинь эхэтэеэ сугтаа арбан гурбатайһаа эхилжэ, «Дружба» колхозой һү һаалиин фермын малшанаар ажаллажа захалаа һэн. Дүй дүршэлтэй угай малшадтай тэрэ суг хүдэлхэдөө, өөртөө туһатай олон юумэнүүдые ойлгон абаа һааб даа.

— Эдир наһаншье эрьелтэгүйгөөр үнгэржэ, хорёодтойхон ябахадаа, уялгата албанда мордоо һэм. Сэрэгэй албанда ажабайдалай ёһотой һургуули гараа гээд бодогшоб. Орёо бэрхэшээлнүүдһээ тунхаринггүй дабажа гарахаар болоод бусаа һэм. Тэндэ олон һайн хани нүхэдтэй болоһон байнаб. Албан гээшэмнай эрэ хүниие болбосоруулдаг юумэн даа, —гэжэ нүхэр Дондоков хөөрэдэг.

Эгээл энэ үедэ тэрэ партиин гэшүүндэ абтаһан юм. Тус үйлэ хэрэг залуу хүбүүнэй сэрэгэйнгээ албанда үнэн сэхээр хандадаг байһые үшөө дахин гэршэлнэ, баримтална.

1963 оной намар ефрейтор Дондоков уялгата албаяа дүүргэээд, нютагаа бусажа ерэбэ. Баһал малшанаараа хүдэлжэ захалһан юм. Энэ үедэ тэрэнэй ажабайдалда горитойхон хубилалта болоо. Өөрын гэр булэтэй, эсэгын нэрые нэрлүүлхэ түрүүшын үхибүүн — Эрдэм гэжэ хүбүүтэй болобо.

Мүн лэ тэрэл сагта малшан Дондоковой сэдьхэлдэ хонишон боложо хүдэлөөд түршэе һаа, яаха юм гэһэн бодол түрэһэн юм.

Мүнөө Бадмажаб Доржиевич тэрэ сагые һанан иигэжэ хөөрэдэг:

— Хонишоноор ажаллаа һаа, бусадһаа дортохогүй хаб гэжэ сэдьхээ һэм. Гэбэшье тэрээн тухайгаа бусадта дуулгахаяа зүрхэсөөгүй бэлэйб. Одоол хонишон боложо бэе дээрээ туршан үзэхэдөө, гайтайхан, хүндэ байна даа гэжэ ойлгобоб. Түрүүшын хоёр жэлэй туршада залуу хонидой отара даажа абаад, наһанайнгаа нүхэр Зинаида Баяртуевна Гылыковатай хамта хүдэлөөбди. Он жэлэй ешохо тума ажал хүдэлмэридөө дадажа, дүршэл шадабаришье бии болоо һааб даа.

Олохон жэлэй туршада тус ажахын парткомой секретарь ябаһан, мүнөө партиин райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша Ю. Ж. Дашеев коммунист Дондоков тухай ехэ хани халуунаар иигэжэ хэлэһэн байна:

— Эхэ хонидой отара даажа абаһан түрүүшынгээ үдэрһөө тэдэнэр хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандажа, үнэн сэхээр ажаллаа. Харин һүүлэй найман жэлэй туршада хонин бүриһөө түл абаха, нооһо хайшалха даабаряа ходол үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Юуб гэхэдэ, дүршэлтэй хонишон хонидоо үрэжүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг. Имагтал һайн үүлтэрэй хусануудай үрэһөөр эхэ хонидоо эртэ хурьгалхаар искусственна онол аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри Бадмажап Доржиевич шадамараар өөрөө бэелүүлдэг. Эртын хурьгадые эхэһээнь һалгаахада, үндэр шэгнүүртэй байхаһаа гадуур, хабарай наруули дулаанай үедэ хагданда бэлшэжэ, эртүүр борлодог, түргэн томошье болодог гээшэааб даа.

Арба гаран жэлэй туршада хонишоноор хүдэлхэдөө олоһон дүй дүршэлөө Б. Д. Дондоков урган ябаа залуушуулда дамжуулан үгэдэг юм.

Үнгэрэгшэ зун районой түб һууринай нэгэдэхи дунда һургуулиин булэг һурагшад ажалай ба амаралтын лагерьта хүдэлэн, 2600 гаран хурьгадые харууһалһан байна. Эндэ совхозой дирекциин зуургшалгаар хонишон һурган хүмүүжүүлэгшээр хүдэлөө бэлэй. Тэрэ зун хүдэлһэн хүбүүдэй дундаһаа Баир Очиров, Соёл Бабуев, Анатолий Туманов, Баир Дымбрылов, Зориг Дондоков, Галина Машанова, Ирина Цыренжапова гэгшэд дунда һургуули дүүргээд, мүнөө Буряадай хүдөө ажахын институтда ошоод һуража байна. Тэдэнэй хуби заяагаа шэлэн олохо хэрэгтэ республикын габьяата малшанай оруулһан хубита бии.

Мүнөө жэлдэ Б. Д. Дондоковой отарын гэшүүд эхэ хонин бүриһөө түл, толгой бүриһөөнь дунда зэргээр 3,5 килограмм нооһо хайшалан абаһан, хурьгадыень эхэһээнь һалгаахадаа, тус тустань дунда зэргээр 19,5 килограммда хүргэһэн байха юм. Хонишоной булэ байгшашье ондо урда жэлэйхиһээ доошо бэшэ дүн туйлахаар зоригжоод, хүдэлжэ байна.

Анаагай совхозой коммунистнууд ажахынгаа эрхим түрүү хонишон, КПСС-эй гэшүүн Б. Д. Дондоковые нэгэн дуугаар ээлжээтэ районно партийна конференциин делегадаар һунгаба.

Суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө этигэл найдабари харюулхын тула партиин гэшүүн Б. Д. Дондоков үйлэдбэри дээрэ үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа байнхай.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр

Хориин район

БАЙГАЛАЙ СЭБЭР УҺАН

БАМ-ай эгээл залуу хото болохо Северобайкальскда сэбэрлэлгын түхеэрэлнүүдэй томо комплекс ашаглалгада оруулагданхай. Хожомынь ехэ гаргаша хэнгүйгөөр тэрэнэй хүсэ шадалые хоёр дахин дээшэлүүлжэ болохо юм. Энээнэй тулада байрын гэрнүүдэй кварталнууд болон ерээдүйн микрорайонуудай доогуур 20 гаран километр утатай сорго хоолой табигданхай юм.

— Үргэлжэ хүрэнхэй хүрьһэтэй газарта орёо хүшэр эрхэ байдалда хүдэлмэри хэгдэһэн байна, —гэжэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 607-дохи номерой поездын начальник В. Суходолов хэлээ. —Тэһэлэгшэдтэ хандаһан хэдэн ушар байгаа. Тиигэбэшье дүй дүршэлтэй барилгашад О. Синицкий, Н. Темирянцев, А. Двойников, Н. Шалыгин гэгшэдэй толгойлдог манай бригаданууд комплексые болзор соонь тушаажа, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Байгалай элдэб албануудай мэргэжэлтэд, тэдэнэртэй хамта ихтиологууд, санитарна врачнууд комплексын барилгануудые ехэ наринаар шалгажа үзэһэн байна. Гүрэнэй комиссиин актада 20 гаран хүнэй гар табилга барилгашадта гомдолнуудай үгы байһые батадхаа. Байгалай уһые сэбэр байлгаха гээшэ ашаглалгада оруулагдаһан комплексын гол зорилго болоно бшуу.

Северобайкальск

Совет ор...

ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭ ЭЛЬГЭЭНЭ

ОСТРОГОЖСК [Воронежско область]. Эльгээгдэхээр бэлэдгэдэһэн пакедүүд дээрэ союзна республиканууд болон областьнуудай адресууд, гадаадын фирмэнүүдэй нэрэнүүд бэшээтэй. Яблониин, грушын, вишниин, сливын, тэрэшэлэн үхэр нюдэнэй болон кленой үрэһэ хүрэнгэ «Грушевая поляна» гэжэ госпромхоз эльгээдэг юм. Үрэһэ хүрэнгэ бэлэдхэхэ жэлэй социалис уялгануудые тэрэнэй коллектив болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Мүнөө жэлдэ яһатай ургамалнуудай үрэһэ хүрэнгэ илангаяа ехээр суглуулагдаа. Жэшээлбэл, түсэбһөө гурба дахин ехэ вишни суглуулагдаһан байна. Вишниин үрэһэ ехээр хэрэглэгдэдэг юм, тиимэһээ ажахы жэлһээ жэлдэ вишниин үрэһэ улам ехээр үйлэдбэрилнэ. Эндэхи талмайнь ехэ бэшэ юм. Оройдоол 80 гектар саадтай, 500 гектар ой модотой. Тиимэһээ дотоорой нөөсэнүүдые бэдэрэлгэдэ гол анхаралаа хандуулдаг. Энэнь гэбэл, үрэһэ хүрэнгын ургаса, дээшэлүүлгэ, шанарые һайжаруулга, хүн зонһоо үрэ жэмэс худалдажа абалга болоно. Таряалан хамгаалха ой модоной зуруудай ургаса ехэ туһа нэмэри болодог. Воронежско, Белгородско болон Тамбовско областьнуудай хүбшэ тайгада үрэ жэмэс баһал суглуулдаг.

Гансал түбэй Хара хүрьһэтэй нютагуудта бэшэ, мүн Прибалтикада ба Сибирьтэ, Украинада болон Белоруссида, Дунда Азиин республикануудта, гадаадын олон оронуудта Доной эрьенүүдтэ ургуулагдаһан эрхим сортын үрэһэ хүрэнгэ һайнаар ургадаг юм.

ҺУРГУУЛИДА ПОЛЯРНИГУУДЫЕ БЭЛДЭНЭ

НОРИЛЬСК. Диксон олтирогой 2-дохи дунда һургуулида эмхидхэгдэһэн радиооператорнууд-полярнигуудай курса дүүргэгшэд Арктикада хүдэлхэ юм. Энэ курса дүүргэһэн хүбүүд, басагад гидрометеорологиин болон оршон тойронхи дайдые хинаха управленидэ хүдэлхөөр эльгээгдээ. Арктикын баруун хубида, Хойто мульһэтэ далайн олтирогууд болон эрье дээрэхи бүхы полярна станцинуудтай үсэгэлдэрэй һурагшад [illegible] холбоо хангадаг байха юм.

— Ууган зониие коллективтээ ехэ дуратайгаар абанабди, — гэжэ управлениин начальник О. Седов хэлэнэ. — Мандада хүдэлхые ерэһэн залуушуулай түрэлхидые һайн мэдэхэбди. Эдэ хүбүүд манай нюдэн дээрэ ехэ болоһон, Холын хойто зүгтэ радио холбоон гэжэ юун гээшэб гэжэ бага наһанһаа һайн мэдэхэ юм.

Метеорологическа эрхэ байдалай эрид муудахада үхибүүд һургуулидаа ябадаггүй. Гэбэшье хэшээлнүүдынь үргэлжэлжэл байдаг. Гэрэй даабаринууд радиогоор дамжуулагдадаг байна. Иимэ ушарнууд хэзээдэшье мартагдадаггүй.

Радиооператорнуудай тусхай класс, харин газаа полярна

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

ЗОРИЛГОНУУДНАЙ ЕХЭ

графигай ёһоор нэгэ совхоз долоон хоногой туршада соёлой талаар хангагдаха ёһотой юм гэхэ гү, али ямар нэгэн ажахын соёлой байшангай, клубай дэргэдэхи агитбригада дурсагдагша болзор соо мал ажалай фермэ, отарануудаар ябажа гарадаг байна. Тиихэдээ агитбригадын гэшүүдтэй хамта нютагай медицинын хүдэлмэрилэгшэ, библиотекарь, лектор, нүүдэл наймаан болон киномеханик гаралсадаг.

Илангаяа холо газарта үбэлжэлгэдөө бууһан малшадые иигэжэ хангаха гээшэ алишье талаараа ашатай байна. Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ мал ажалһаа абтадаг продукциин шанарые дээшэлүүлжэ, хэмжээень ехэлхэхэ талаар арга боломжонуудаа элсүүлэн, ажаллажа байгаа малшадай дунда үргэнөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябаса мэдээсэгдэдэг. Һаяхан Далахайн совхозой Утаатын соёлой байшангай дэргэдэхи «Уран Душэ» гэжэ агитбригада (хүтэлбэрилэгшэнь В. Намсараева) ажахынгаа түбһөө холо оршодог Тудхалта гэжэ газарай малай олон фермэнүүдээр ябажа ерэһэн байна. Тэндэхи культбазада агитбригадынхид һонирхолтой, ехэ концерт харуулжа, малшадые баясуулаа. Совхозой комсомолой комитедэй секретарь нүхэр А. Очирова малшадай ажал хэрэгүүд, тэдэнэй байра байдал тухай хөөрэлдөө эмхидхээ, мүн уласхоорондын байдал тухай, орон, республика дотороо хэгдэжэ байһан ажалай ехэ амжалтанууд тухай һонирхол үүсхэмээр хөөрэжэ үгөө. Киномеханик М. Жамбалова уран һайханай болон баримтата шэнэ фильмүүдые олоор харуулаа. Гадна медицинын фельдшер малшадай элүүр энхые шалгаһан, тэндэхи аптечкэнүүдые эм домой зүйлнүүдээр шэнэлһэн байна.

Сэлэнгын районой колхоз, совхозуудай мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд байгша үбэлжэлгын үедэ бүхы арга боломжонуудаа дүүрэнээр хэрэглэн ажаллаха тухайгаа дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, республика дотороо мүрысөө дэлгэрүүлхэ уряал гаргаа һэн. Тэрэ үүсхэлыень манайшье районой малшад һайшаан дэмжээд, сэлэнгынхидэй жэшээгээр ажаллаха гэжэ шиидэнхэй юм. Тиимэһээ илангаяа үбэлжэлгын үедэ, малшадые соёлой талаар хангалгын ажалай ашаг үрэтэй байхын тула районоймнай соёлой гуламтанууд һайн бэлэдхэлтэй гэжэ тэмдэглэмээр. Жэшээлхэдэ, Бургалтайн (директорынь С. Р. Мункуев), Ехэ-Цахирай (директорынь М. С. Бадмаева), Дүтэлүүрэй (директорынь Х. Ш. Уладаева) соёлой байшангууд саг соогоо һайнаар заһабарилагдажа, хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээ, харуулан ойлгуулха материалнуудаа шэнэлһэн, нэмээһэн байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна харалга байгша оной октябрьһаа 1985 оной май болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай. Энэ ехэ хэмжээ ябуулгада манай районой соёлшод эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилбэ. Хаpалгын үедэ манай нютагуудай һайн дуранай искусство саашадаа улам хүгжэхэ ёһотой гээшэ. Республикын уран бэлигэй болон соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин республиканска научна-методическа түбэй (РНМЦ) табиһан хэмжээ ябуулгануудһаа үндэһэлэн, бидэ дурсагдагша харалгын ажал ябуулжа эхилбэди.

Арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна харалгын программа олон янзын байха юм. Нэн түрүүшын шатада нютаг нютагуудай уран һайханай бүлгэмүүдтэ: бригада, отделенинүүдтэ ажалладаг уран бэлигтэнние тодоруулжа, энэ хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадуулха байнабди.

Ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ аргатай мүнөө жэлэй үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ тухай тематикатай нютагуудай соёлой байшангуудай, клубуудай дэргэдэхи агитбригадануудай харалгые декабрь һарада үнгэргэхөөр хараалһанхайбди.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар алдарта 60 жэлэй ойдо зорюулжа, нютагуудай уран һайханай бүлгэмүүдэй тоосоото харалга эмхитэйгээр үнгэрөө һэн. Тэдэнэй дүнгүүд декабриин хуушаар согсологдохо юм.

М. ХАБИТУЕВА,
арадай депутадуудай Захааминай райгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша.

«ГОЁЛ БАЙНА ДАА, ГОЁ!..»

Наушкын дунда һургуулиие оложо ядахаар бэшэ. Мяханай комбинат ба хилээмэ баридаг завод тээшэ зурыһан харгыһаа годиржо, углуу тойроһоор, тэрэниие обёорхот.

Дулаан ута намар болоно, үбэлэй үүдые татахаяашье байһанаа ойлгохоор бэшэ. Сэбэрхэн агаараар амилжа ябаһаар, һургуулиин үүдэ татажа ороходоор, үхибүүдэй дулаахан амин нюур сохёод абана. Энэ һургуулида минии ерэһэн ушар өөрын зорилготой юм. Районой партийна конференцидэ делегат боложо һунгагдаһан Владимир Леонидович Кузькинтай уулзаха гэһэн байгааб.

«Хүдэлмэриинь кабинет» соо, элирүүлэн хэлэбэл, һургуулиин мастерской соо Владимир Леонидовичтой хөөрэлдэнэбди. Дүрбэдэхиһөө наймадахи класс хүрэтэр тэрэ ажалай хэшээлнүүдые хэдэг юм. Һурагшад дүрбэн жэлээр хараалагдаһан программые шудалхадаа, нарин дарханай, слесарна хэрэгүүдэй эхин алхамуудые хэжэ һурадаг. Алха, душэ—ажаһуудалай юрын эдэ хэрэгсэлнүүдые үхибүүд ажалайнгоо хэшээл дээрэ өөһэдөө хэжэ шададаг болоно.

Иимэ дархалалга һурагшадта юу олгодог бэ? Али нэгэ хүбүүн инженер гү, али врач, үгышье һаа, түмэр замшан болохо дуратай байгаа аалам? Һурагшад ажалай хэшээл дээрэ олон юумэндэ һурана. Ямар нэгэ бүтээл хэхын тула, тэрэнээ ухамайлжа шададаг болоно ха юм. Ерээдүйн инженерэй түрүүшын туршалга эндэ эхилнэ бэшэ гү? Түмэр замшаншье һаа, врачшье һаа, ажал хэжэ һураад ябахадаа муу аал? Муу бэшэ ааб даа. Энээниие хэншье буруушаанагүй.

Иимэ хэшээлнүүдэй үедэ һурагшад ажалай түрүүшын дүршэл олоно, сэдьхэл бодолой талаар хүмүүжэнэ, гоё һайханиие сэгнэжэ һурана. Тиимэ даа, гоё һайханиие! Алибаа юумэ бүтээхэдээ, тэрэнээ шаляа-баляа гүүлээд хаяха бэшэ, гоёор, хэншьеш зохидшоохоор хэхэ гэжэ һурагшад оролдоно ха юм. Бүтээһэн юумыеш хүн хараад, иигэжэ хэлэг:

— Ямар гоё юм! Гоё даа, гоё!..

Ажалай хэшээлэй удха шанар сэгнэшэгүй. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андропов партиин Центральна Комитедэй июниин Пленум дээрэ иигэжэ хэлээ һэн гүбэ: «...Һуралсалые үйлэдбэриин ажалтай холбохо гээшэ хүмүүжүүлгын һайн онол арга мүн. Һурагшадые ашатай туһатай ажалда дадхаажа, тэрээндэ дурлуулхын тула нэгэ шугамта шэглэл баримталха хэрэгтэй».

В. Л. Кузькин — ажалай бэрхэ багша. Ямаршье ажал бүтээхэ оньһотой верстагууд һургуулиин мастерской соо байна. Тэрэнэй ашаар слесарна хүдэлмэри хэжэ, дархалжа болохо юм. Гадна токарна, отололгын станогууд бии.

Эгээл түрүүн энэ мастерскойн бооһые алхажа ороһон дүрбэдэхи классайхидта олон юумэ ойлгуулха шухала. Ажалладаг газараа сэбэрээр сахижа, һуралсалай инструментнүүдые гамнажа һураха ёһотой. Ондоогоор хэлэбэл, хэһэн ажалаа хүндэлжэ һураха ёһотой болоно бшуу. Эдэ мэтые багша багашуулда һайнаар ойлгуулдаг байна.

Заводто ондоо хүнэй гараар бүтэһэн юумые хаража гоёшоохо гээшэ һайн. Харин өөрынгөө гараар бүтээһэн эдые хаража, хүндэ үзүүлжэ байхада, баһа нэгэ ондоо. Өөһэдынь бүтээһэн юумые өөһэдтэнь сэгнүүлжэ, өөрөө һайнаар сэгнэжэ, тэрээгээр дамжан хүнэй хэһэн юумые сэгнэхэ — ажалай хүмүүжүүлгын энээхэн шанарые багша онсо тэмдэглэдэг. Ажал гээшэ гоё һайхан юумые байгуулдаг гэһэн бодолые һурагшадай ухаан соо бүрилдүүлхэ гэжэ Владимир Леонидович хододоо оролдодог байна.

«Юумые зүбөөр хэ, зүбөөр бүтээ, тиихэдэшни гоё һайхан юумэн өөрөө ерэхэ»,— гэжэ уран зохёолшо Михаил Пришвин бэшэһэн байдаг. Владимир Леонидович уран зохёолшын эдэ үгэнүүдые дабтаха дуратай юм. Гоё һайханиие эрьюулһэн хүнһөө тэрэш тэрьедэдэг гэжэ һурагшадтаа ойлгуулдаг. Өөрынгөө хэжэ байһан ажалда дурлажа, үнэн зүрхэнһөө оролдоол һаа, гоё юумэн үнэхөөрөө өөрөө ерэхэ.

Владимир Леонидович гансата иимэ багша болоогүй. Хэзээ нэгэтэ өөрөө үхибүүн ябаһан, һургуулида һураһан байна ха юм. Имагтал ажалша бүлэдэ түрэһэн хадаа, мэдээ ороһон сагһаа хойшо ажал тухай һайхан үгэнүүдые шагнадаг байһан хадаа, тэрэниие үнэн сэдьхэлһээ хүндэлдэг болоо ха юм. Эсэгэнь—Леонид Степанович Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ интернат һургуулиин ажалай багша байһан юм. Бишыхан Володя эсэгээ дахаад һургуулиин мастерской ошохо дуратай һэн. Гэлиншэтэр харуулдаһан, зузаан хабтагайгаар хэгдэһэн үүдэн мүнөө хүрэтэр мартагдаагүй. Халта шарлажа харагдаһан тэрээхэн үүдые хүргаараа дараа һаа, шаб шара дабирхай билтаран гарашаха гэжэ һанахаар байдаг байгаа.

Эсэгэнь минии һууха дурагүй һэн. Хэдынэйшье үедэ юушьеб хэжэ, бүтээжэ, харуулдажа байдаг һэн. Нэгэтэ мотоциклын хооһон һэе оложо, түмэрэй хаядаһан сооһоо элдэб запчастьнуудые суглуулаад, тэрэнээ носо носоһоор, мотоцикл бүтээһэн байгаа. Конструкцинингаа талаар заводой мотоциклһээ тэрэнь ондоо һэн. Тиимэл хадань Леонид Степановичай хабсарһан мотоциклые «Техника молодежи» журнал соо харуулһан байха. Харин 1966 ондо Хяагтын үйлсөөр юрэ бусын түхэлэй автомобиль гүйдэг болоһон юм. Интернат һургуулиин ажалай багша баһал олониие гайхуулаа бшуу.

Леонид Степановичай ойро хододоол һонюуша хүбүүд обооролдохо. Тэдэнэй дунда өөрынь хүбүүн бии һэн бэзэ. Владимир 8 класс дүүргэжэ гарахадаа, эсэгынгээ замые шэлэхэ гэжэ бодоо. Түрүүшээр кочегараар ажаллаад, үдэшын һургуулида һурадаг болобо. 11-дэхи класс дүүргэмсээрнь, Владимирые Совет Армиин албанда татаа. Инженерно-техническэ сэрэгтэ тэрэ албаяа гараба. Хүүгэдэй саадые барилсаа, тиихэ үедөө рамануудые, үүдэнүүдые, дархалһан байха. Эсэгынгээ замые шэлэхэһээ ондоо дээрэ юумэ үгы гэжэ тэрэ үедэ үшөө дахин гүнзэгыгөөр ойлгожо абаба.

Сэрэгэйнгээ албые дүүргэжэ ерэхэдээ, ажалай багша болоо һэн. Владимир Леонидович Кузькин Наушкын дунда һургуулида арбаад жэлдэ хүдэлжэ байна. Энэ үе соо дүрасхаалта хэдэн үйлэ хэрэг тэрэнэй наһанда болобо. КПСС-эй гэшүүндэ абтаа. 1979 ондо багшанарай партийна эхин эмхиин гэшүүд тэрэниие өөрынгөө ударидагша болгобо. Залуу коммунист хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө этигэл найдабариие һайнаар харюулжа ябана.

— Владимир Леонидович өөрынгөө уялгада һайнаар хандадаг, багшанарай дунда нэрэтэй, хүндэтэй болонхой, — гэжэ Наушкын дунда һургуулиин директор Н. Я. Лазарев хэлэнэ.

Ажалай багшын мэргэжэл шэлэһэндээ тэрэ нэгэтэшье голхордоггүй. Һурагшадтаа —общественэ ерээдүйн эрхэтэдтэ урагшаа эрмэлзэлгын жэшээ харуулан, ходоодоо тэдэнэйнгээ нюдэн дээрэ ябана ха юм. Хүн түрэлтэнэй хүгжэн һалбаралгын түлхюүр хадаа, ажал мүн гэжэ ойлгуулха — В. Л. Кузькинай бүхы наһанай зорилго болоно.

Энэ багша эрдэм мэргэжэлээ үдэр бүри дээшэлүүлжэ байдаг. Мүнөө Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай дүрбэдэхи курсада заочноор һурана.

— Бидэ гэр бүлөөрөө, уг гарбалаараа багшанар болоно хабди,— гэжэ В. Л. Кузькин энеэбхилнэ.—Эжымни — Мария Павловна математикын багша, мүнөө Хяагтын 8 жэлэй һургуулида багшална. Надежда гэжэ дүү басагамни А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй университет дүүргэхэнь: Физикын багша болохо. Александр ахамни В. А. Обручевой нэрэмжэтэ музейн ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, пединститут заочноор дүүргэжэ байна.

Хэшээлнүүдэй хоорондохи забһарлалгашье дүүрэбэ. Тэрэшээ тоомгүй хүбүүхэдүүд һургуулиин мастерской соо орожо һуунхай, ээлжээтэ хэшээлэйнгээ эхилхые тэсэжэ ядан хүлеэнэ гэжэ нюдыень хараад ойлгохоор байгаа бэлэй.

Е. СУРМАЧ.

ШЭНЭ КИНО

...АРА ...НОВАГАЙ ...ДЭ» ЭДИРШҮҮЛ

шэнгеэр һанаагүй һаа, ахамнай гэжэ һанана бшуу.

Сценарист Юрий Клепиковтэй хамта ажаллаһан Асанова өөрынгөө эдир геройнуудые өөгшөөнэ бэшэ. Экран дээрэ бидэ һуури байрагүй, хэрзэгыхэнүүд, һайн юумэндэ һайнаар харюусажа заримдаа шадахагүй хүнүүдые харанабди. Гэбэшье хараха янзада шэрүүн шэнгишье һаа, сэдьхэлдээ дулаатайхан Антоновой нүлөө хүсэтэй байна. Элдэб шалтагаанаар ехэшүүлые үзэн ядадаг болошоһон хүбүүд Антоновой халуун сэдьхэлдэ татагдана.

Теэд хүбүүдэй заһаралга сэхэ шугамдал бэшэ. Эдиршүүл гэнтэ буһалгаа хэжэ, лагериие эбдэжэ хаяба. Тэдэнэр Антоновто үһөөрхөө бэшэ, үнгэрһэн ажабайдалдаа, эндэшье амар заяа үзүүлхэгүй ехэшүүлдэ эсэргүүсээ ха юм. Лагерьта дүтэ оршоһон һууринай һогтуу нэгэ заримашуул наншалдаа үүдхэһэн байгаа. Тиигэжэ арайхан гэжэ байгуулһан юумээ тэдэнэр үгы хэбэ... ХАМИА байгуулһан юумээ иигэжэ үгы хэһэн хадаа ямаршье сэдьхэлгүй, муухай урбагшад гээшэт гэжэ байгаад Антонов угаа ууртайгаар тэдэниие хараaба. Урда тээнь иигэжэ гаарадаггүй байһан хүмүүжүүлэгшынь гэнтэ сухалдалга хүбүүдые гайхуулжа, тэдэнэй толгоидо юу хээн бодогдобо хаш. Эгээл дүтынгөө түрэл хүниие хүлисэһэн шэнгеэр Антоновые хүлисөөд, өөһэдынгөө гэмые мэдэрхэ баатай болоно. Мүнөө тэдэнэр — одоол хамтадаа.

Город руу тэрьелһэн нүхэрнөө аюул зайсуулха гэжэ һүниин шоссе харгыгаар тэдэнэрэй хамта гүйлдэжэ ябахые фильмын түгэсхэлдэ харанабди. Гүйлдэжэ эсэнхэйшье һаа, урагшаа дүүлинхэйнүүд. Һүниин һүлэмхи гэрэлдэ хүбүүдэй нюдэнүүд ялалзана. Сэдьхэлдэнь һайхан бодолой мүндэлпые гэршэлнэ ха юм. Антоновтой ушархаһаа түрүүн тэдэ хүбүүд һайхан сэдьхэл тухай мэдээшьегүй ябаһанаа, эндэл ёһотойгоор хүмүүжэлэй һургуули гараа гэһэн удхатай метафора гэжэ хүбүүдэй нюдэнэй ялалзаһые ойлгонобди. Ондоо хүнэй түлөө һанаагаа зобохо, туһалха гэһэн мэдэрэлтэй болоһониинь юунтэй сэнтэйб!

«Хүбүүд» гэһэн фильм хэнэйшье сэдьхэлые дайраха байна гэжэ хэлэхэ шухала. Хүнэй хүн болохо тухай бодомжолһон, бодото баримта дээрэ үндэһэлэгдэн байгуулагдаһан тус фильм хадаа хэршье публицистикын шэнжэтэй байбашье, гүнзэгы удхатай уран найруулга гэжэ мэдэрэе.

—Кинематограф гээшэ имагтал хүн зониие һамааруулха, хүхеэхэ гэһэн юумэн бэшэ. Харагшадые бидэ тиимээр хүмүүжүүлхэ ёһогүйбди. Минии бүтээһэн фильмүүд хэн нэгэндэ туһа хүргэхэ аабза гэжэ һанаһандаа, найдаһандаа, би тэдээниие найруулан табидагби. Хэрбээ тимэ харагшадай үсөөхэншье байбал, би өөрынгөө зорилгые дүүргээб гэжэ һанахаб, —гэжэ Асанова хөөрэнэ.

Борис БЕРМАН.
[АПН].

Шойжалсан Дашиевич Гомбоевой Улаан-Үдын уран һайханай зүйлнүүдые ба гарай бэлэгүүдые бүтээдэг заводто хүдэлжэ эхилһээрнь табан жэл болобо. Тэрэ гарай бэлэгүүдэй цехтэ мүнгэшэ дарханаар ажаллажа, һара бүриингөө даабариие 120 — 130 процент бэелүүлжэ шададаг юм. Энэмнай гансал баян дүршэл шадабариһаа бэшэ, мүн үдэр бүриин оролдолгоһоо дулдыдаха болоно.

В. ПЛУТТЫН фото.

ТЫНДЫН ЗАЛУУШУУЛДА

Техническэ мэргэжэлэй городской училищада нээгдэһэн Ленинскэ таһалга, революциин вождиин ажабайдалай ба ажал ябуулгын жэшээ дээрэ Тындын залуушуулые хүмүүжүүлхэ түб болонхой. Залуу барилгашадай гүйлтаар экспонадуудые эльгээһэн Москва ба Казань, Ульяновск болон Куйбышев хотонуудай музейнүүд тэрэниие байгуулгада хабаадаһан байгаа.

Вождиин хүдэлмэринүүдэй гар бэшэгүүдэй буулгабаринууд, «Искра» газетэнүүд, Ильич тухай, революциин тэрэ холын үдэрнүүдэй баатар габьяата үйлэ хэрэгүүд тухай, хөөрэһэн бусад документнүүд тэдэнэй дунда бии. Һурагшад, түмэр замай залуу барилгашад ба ашаглагшад экспозицитай танилсаа.

Ленинскэ таһалгын хүдэлмэриин түсэбэй ёһоор уулзалганууд үнгэргэгдэхэ юм.

БАМ-ай Түбэй участок.

НҮХЭРӨӨ АМАРШАЛНАБ

Зэдын комбинадай барилгын материалнуудай цехтэ габшагайгаар хүдэлжэ байдаг ажалша бэрхэ эхэнэр Дулма Доржиевна Бадмаевае би һайн таниха хүм. Тэрэмнай хэдэн олон медаляар шагнагдахаһаа гадна, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендошье хүртэнхэй.

Үшөө саашань энэ хүн тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэ республикынгаа Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай. Захааминай районой «Ажалай Туг» газетэ энэ хүдэлмэришэн тухай хэдэн дахин бэшэһэн. Хүндэлэлэй самбарта оруулһан байха юм.

Дулма Доржиевна комбинадайнгаа ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ — профкомой гэшүүн, Закаменск хотын арадай сүүдэй заседатель.

Иимэ ажалша нүхэрэйнгөө ажабайдалаар, ажал хэрэгээр хододоо һонирхон ябадаг аад, уран һайхан үгэнүүдые оложо, гоёор бэшэжэ шадахагүй байнаб даа. Тиимэһээ түрэл хэлэн дээрэнь гарадаг «Буряад үнэн» газетээр дамжуулан, ажалдань үшөө ехэ амжалта хүсэжэ, элүүр энхэ, үни удаан жаргажа һууxыень үреэнэб.

З. ФЕДОРИНА.

Красноярска хизаар.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ҮРГЭНӨӨР ДЭМЖЭНЭ

Американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхожо эхилһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой Мэдүүлгэ дотор найруулагдаһан совет хүтэлбэрилэгшэдэй шиидхэбэринүүдые уласхоорондын олониитэ үргэнөөр дэмжэжэ, халуунаар һайшаажа байна. Элдэб оронуудай гүрэнэй ба ниитын ажал ябуулагшад, эдэ шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, тайлбарилхадаа, США-гай ба НАТО-гай ээрхэг түримхэй, дай жүрөөдэһэн политикада Советскэ Союз шанга харюу сохилто үгэжэ, эб найрамдалые хамгаалха, ядерна дайе зайсуулан сараха залан сэхэ хараа бодол баримталан бэелүүлнэ гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ.

Советскэ Союзай олон тоото эб найрамдалта үүсхэлнүүдтэ, дурадхалнуудта, нэгэ талаһаа гаргаһан ябуулгануудта Вашингтон тон харюусалгагүйгөөр, бодолгүйгөөр хандана гэжэ, түрүүлэн сохилто хэхэ арга олгоһон ракетэнүүдээ Баруун Европодо тараан тодхохые Холбоото Штадууд оролдожо байна гэжэ ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Фишер мэдүүлөө. Ракетэнүүдые тараан тодхолго эб найрамдалда, амгалан тайбан байдалда дайсан харша ябуулга болоно гэжэ Советскэ Союз, Варшавска Договорто хабаададаг бүхы гүрэнүүд үшөө дахин тэмдэглээ. Иимэ ябуулганууд хойшолонгүйгөөр үлэжэ болохогүй гэжэ тэдэнэр һэргылэн байна.

Амгалан тайбанаар ажаһууха гэһэн СССР-эй эрмэлзэл тэрэнэй хүсэгүй һула байһые харуулна бэшэ гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Д. Гомбожав тэмдэглээ. Империализмын али бүхы ээрхэг түримхэй ябуулгануудта шиидхэхы шанга харюу сохилто үгэхөөр Советүүдэй орон бэлэн лэ. Вашингтоной ба НАТО-гай хэдэ хэдэн правительствануудай ямар тэнэг ябуулгануудта абтаһан харюугай хэмжээнүүд энээниие үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ.

Ю. В. Андроповой мэдүүлгэ онсо шухала удха шанартай, уласхоорондын асари ехэ үүргэтэй документ болоно. Империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэхэ талаар КПСС-эй болон Совет правительствын залан сэхэ гадаадын политическэ хараа шэглэл баримталан бэелүүлнэ гэжэ НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Кармаль мэдүүлөө. Дүшөөд жэл соо Европын амгалан тайбанаар ажаһуужа байһанда нэн түрүүн Советскэ Союз сэгнэшэгүй габьяатай гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Гэбэшье арадуудай дура хүсэлэнгые тоонгүй, өөһэдынгөө хархис муухай һанаашалга бэелүүлхые оролдодог хархис этэгээдүүдэй бии байһаниинь халагламаар.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые Холбоото Штадууд таһалба. Энээнэй түлөө Рейганэй захиргаан харюусаха ёһотой, гэжэ ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө оролдодог американ эмхиин ябуулгануудые залан хүтэлбэрилэгшэ Р. Келер мэдүүлээ.

Советскэ Союзда зүрюу харшаар Рейганэй захиргаанай бэелүүлжэ байһан политикые урдань США-һаа СССР-тэ байһан элшэн сайд Т. Уотсон тэмдэглэбэ.

Ядерна буу зэбсэгүүдые схээр гаргаха тухай шиидхэбэри баталан абажа, Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые буруу һүргэлэнэйнь түлөө «ногоонтоной» партиһаа Баруун Германиин бундестагай депутат Г. Бастиан ФРГ-гэй правительствые гэмнэбэ.

Уласхоорондын түгшүүрил һуларуулхые США оролдоно гэһэн Вашингтоной баталалгада нэжэглэжэ байһанаа Делиин «Хиндустан таймс» газетэ бэшэнэ. Вашингтоной ябуулгануудай ямар удхатай байһыень ойлгожо ядахын аргагүй гэжэ газетэ бэшэнэ.

Эб найрамдал хамгаалхын, арадуудай аюулгүй байдал хангахын тула, олон миллион хүнүүдэй байдалые сахин хамгаалхын тула Советскэ Союзай ехэ оролдолго гаргажа байдагые дэлхэйн арад түмэн һайн ойлгоно гэжэ Сириин Компартиин ЦК-гай Генеральна секретарь Х. Багдаш мэдүүлбэ. Социалис оронуудһаа сэрэгэй булюу хүсэтэй болгуулхагүйе оролдожо байһан тухайдаа Советскэ Союз США-гай зонхилхы бүлэгөөрхидтэ ойлгуулба. Американ ядерна буу зэбсэгүүдэй Европодо тараан тодхолго, дэлхэйн арадуудта аюул тохёолдуулна гэжэ Х. Багдаш тэмдэглээ.

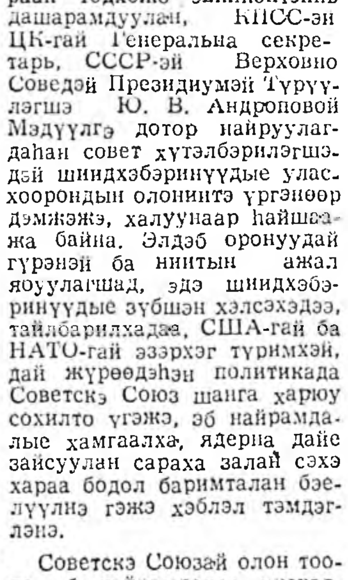

шуулай 200 эмхиин уряагаар тэрэ эмхидхэгдээ.

Американ «Першингнүүдые», далнта ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо гэһэн НАТО-гай түсэбые буруу һүргэхэ гэһэн эрилтэ табина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жагсаалай үедэ.

ТАСС-ай фотохроника.

КПЧ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ПРАГА. Чехословакиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум эндэ болобо. КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЦК-гай секретарь В. Биляк мүнөөнэй уласхоорондын байдал тухай элидхэл хэбэ.

Мүнөөнэй уласхоорондын харилсаанай хүгжэлтэ шухала шиидхэбэринүүдые дары түргөөр абаха эрилтэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй, ЧССР-эй правительствын үмэнэ табина гэжэ тэрэ хэлээ. Оронойнгоо өөрыгөө хамгаалгын, аюулгүй байдал хангалгын аша туһада КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй, ЧССР-эй правительствын абажа байһан хэмжээнүүдые Центральна Комитет дэмжэнэ. Дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, экономическа хүсэеэ бэхижүүлхын түлөө, өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалаа батадхахын түлөө тэмсэжэ байдаг КПСС-эй, Совет гүрэнэй, Варшавска Договорой эмхидэ ородог оронуудай, социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай эб найрамдалта политикые гүйсэд дүүрэнээр дэмжэжэ байһанаа мэдүүлхые хүсэнэбди.

Социалис оронуудай, нэн түрүүн СССР-эй айхабтар ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаһанай ашаар Европо 38 жэлэй хугасаа соо амгалан тайбанаар ажаһууна. Түгшүүрилые һуларуулгын политикын бэелүүлэгдэһэн үе уласхоорондын харилсаае нилээд һайжаруулаа. Энээнэй ашатай туһатай байһые бүхы оронууд, арадууд бэе дээрээ үзэһэн байха юм.

Советскэ Союзһаа сэрэгэй-стратегическэ булюу хүсэтэй болохын тула американ империализм буу зэбсэгүүдые үзэгдөө дуулдаагүй ехээр бүтээн гаргажа байна.

Ракетэнүүд тухай США ямаршье хэлсээ баталхые хүсэнэгүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Али бүхы аргаар ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохые тэдэнэр хүсэнэ. Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ США-гай хабаадалсажа байһан ушар Европын ба дэлхэйн олониитые мэхэлһэн ябадал болоно бшуу.

УУЛЗАЛГЫН ДҮНГҮҮД

ВЬЕНТЬЯН. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Прагада баталан абаһан Политическэ декларациие, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, манай түби дэлхэй дээрэ эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай эб найрамдалта хүсэлэл оролдолгонуудые Лаосой Арадай-Демократическа Республика, Польшын Арадай Республика бүримүһэн дэмжэнэ гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовскиин хани ёһоной албанай хэрэгээр ЛНДР-тэ ерэжэ, хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд тухай эндэ толилогдоһон коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

США-гай болон НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудай ээрхэг түримхэй ябуулганууд хадаа, мүнөөнэй уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилэй гол шалтагаан болоно гээд документ соо тэмдэглэгдэнэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолгые Лаос болон Польшо эрид буруушаана. Ушарынь гэхэдэ, эдэ бүгэдэ Европо түбидэхи, бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалда ехэ аюул тохёолдуулна бшуу.

Чилиин сэрэгэй-фашис захиргаанай харуулшадай үйлдэжэ байһан шуһата муухай хардалга гүрдэлгэнүүдтэ, хашалта харшалалтануудта эсэргүү буруушаалгын хүдэлөөн үргэдэнэ.

Жагсаалшадые үлдэн намнахын тулада, засагаархид карабинернүүдые эльгээбэ. Тэдэнэр хүн зониие олоорнь барижа хаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сантьягодахи жагсаалда хабаадаһан эхэнэрнүүдые барижа байна.

АП—ТАСС-ай телефото.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ЭХИЛБЭ

НЬЮ-ЙОРК. Президент Рейган болон Израилиин премьер-министр Шамирай хоорондо хөөрэлдөөнүүд Вашингтондо эхилбэ. Эй-би-си гэдэг телекомпаниин мэдээсэлэй ёһоор, «хамтын сэрэгэй һуралсал үнгэргэхэ тухай асуудал түрүүшынхеэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна».

Далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй ба агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй баазануудые саг үргэлжэ хэрэглэхэ эрхэ Холбоото Штадуудта Израилиин олгохо тухай дурадхалые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ байна.

ХҮН ЗОНИИЕ ОЛООР ХАБААДУУЛХА

МАНАЙ Зэдын райондо физкультурно-спортивна хүдэлөөн хуушанай һайн һайхан заншалтай юм. Зэдымнай хүбүүд, басагад республиканска, бүхэроссин болон бусад мүрысөөнүүдтэ хабаадажа, Буряад ороноо, Зэдэ голоо алдаршуулдаг гээшэ. Тиигэжэ 1979 — 1980 онуудай дүнгүүдээр спортивно-ниитын ба физкультурна хүдэлмэриие эрхимээр табиһанайнгаа түлөө Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугые хоёр дахин абаабди. Харин нёдондо Загарайн, Захааминай районуудта гартажа, гурбадахи һуурида гараабди. Зүгөөр ГТО-гой комплекс тушаалгые эрхимээр эмхидхэһэнэйнгээ түлөө республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөөбди. Энэ хадаа зэдынхидэй ехэ амжалта болоно. Эдэ амжалтанууд бидэниие уялгална, уряална.

Физическэ культурын талаар районоймнай эрхим коллективүүд— «Мир» ба Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозууд ниитын-спортивна хүдэлмэридэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физическэ культура ба спортын комитедэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Дүн хамта районоймнай арбан мянга гаран ажалшад, алба хаагшад болон һурагшад саг үргэлжэ спортоор эрхилжэ, бэеэ һоридог юм. һүүлэй хэдэн жэл соо Зэдэдэ СССР-эй спортын 16 мастер бэлдэгдээ. Тэдэнэй юһэниинь барилдаашад юм. Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар спортын мастернууд Василий Гармаев, Равиль Валеев, Анатолий Будунов, Виктор Абушеев, Лубсан-Доржи Айсуев, боксернууд аха дүү Бата, Амгалан Бадмаевууд, Николай Колодин, гиир үргэгшэ Базыр Цыбикжапов болон бусад бэрхэ хүбүүднай ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ түрэл республикынгаа, районойнгоо нэрэ хүндые амжалтатайгаар хамгаална. Нёдондо районоймнай шамбай 4 хүбүүд спортын мастерай норматив дүүргээ. Эдэ хадаа, тодорхойлбол, гиир үргэлгөөр Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй чемпион, 1981 ондо республикын абсолютна чемпион Б. Цыбикжапов, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар С. Пашинский, Б. Гомбожапов, боксоор Б. Бадмаев гэгшэд.

Райспорткомитет, ВЛКСМ-эй райком, «Урожай» бүлгэмэй районно совет болон хүүгэдэй спортын һургуули сугтаа хүдэлмэрилхэдөө, олон хүнүүдые спортдо хабаадуулхые оролдодог. Спортые хүн зоной дунда дэлгэрүүлхэ талаар тэдэнэй мэргэжэл, наһа гэхэ мэтые хараадаа абажа, мүрысөө үнгэргэдэгбди. Мүнөө багшанар, медигүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хонишод, комсомолой эдэбхитэд, тиихэдэ партийна, совет болон комсомолой хүдэлмэрилэгшэдэй спартакиаданууд «Сурхарбаан» гэжэ зунай спартакиада болон бусад мүрысөөнүүд нютагтамнай заншалта болонхой. Эдэ мүрысөөнүүдэй гол шэнжэ юуб гэхэдэ, жэл бүри спортсменүүдэй тоо олошорно. Мүн лэ эдэ спартакиадануудта эртээнһээ бэлдэдэг юм. Жэшээлбэл, хонишодой спартакиадада мэдээжэ хонишодой, тэдэнэй тоодо Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Г. Л. Рабдаевай хабаадахыень харахат. Харин хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй спартакиадада колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг юм. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Н-Ц. Ч. Дабаев, «Мир» колхозой түрүүлэгшэ Д. Ж. Аюшеев, Ленинэй орденто Борьёогой совхозой директор В. П. Шантаханов гэгшэд бусадта жэшээ харуулан мүрысэдэг. Тэдэнэр миин хабаадаха бэшэ, харин үндэр үрэ дүнгүүдые харуулхын түлөө арга шадабаряа үзэлсэнэ ха юм. В. П. Шантаханов шатараар, Н-Ц. Ч. Дабаев волейболоор, Д. Ж. Аюшеев бүхэ барилдаагаар чемпионой нэрэ зэргэдэ нэгэнтэ бэшэ хүртэһэн байха. Эндэһээ багахан тобшолол хэе. Ямар ажахын хүтэлбэрилэгшэд спортдо анхарал хандуулнаб, тэндэ спорт хүндэтэй байдаг гээшэ.

Ерэхэ жэлэй түсэбэй ёһоор, барилгашад, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, механизаторнууд болон жолоошодой спартакиаданууд үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай. Хүүгэдэй болон эдиршүүлэй дунда «Этигэл найдалай мүрысөөнүүд», «Пионерэй дүрбэн зүйл», ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Шэдитэ даам», «Алтан шайба», «Арһач бүмбэгэ» гэһэн клубуудай шанда хүртэхын түлөө мүрысөөнүүд мүн лэ заншалта болоо.

һуурин тосхонуудта спортын хэмжээ ябуулгануудые улам дэлгэрүүлхын тула горитой хүдэлмэри хэгдэнэ. Дайнай болон ажалай геройнуудай шачда хүртэхын түлөө, ажахынгаа мэдээжэ хүнүүдтэ, шухала удхатай үдэрнүүдтэ зорюулагдаһан мүрысөөнүүд колхоз, совхозуудта жэл бүри үнгэргэгдэдэг. «Мир», Доржи Банзаровай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд, Петропавловкын, Үшөөтэйн, Бургалтайн дунда һургуулинууд, районно түбэй больница, 4-дэхи СПТУ район дотороо физическэ культурын эрхим коллективүүд юм.

Спортивно-ниитын, ГТО-гой комплекс тушаалгын физкультурна хүдэлмэри Петропавловкын дунда һургуулида эрхимээр ябуулагдана. Физкультурын багша М. А. Андреев бэрхэ эмхидхэлшэ, спортын шэнэ зүйлнүүдые дэлгэрүүлдэг шударгы хүн юм. Энэ һургуулида бүхы һурагшад ГТО-гой норматив тушаалгада хабаададаг, тэдэнэй 70 процентнь разрядтай болонхой.

Районой ажахынуудай дунда Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз спортоор эгээл эрхим түрүү коллективтэй. Тус колхозой түрүүлэгшэ Н-Ц.. М. Дабаев физическэ культурын комитедые толгойлдог. Тэрэнэй ударидадаг коллектив һүүлэй арбан жэлэй туршада барилдаагаар түрүү һуури алданагүй, волейболоор, футболоор, хүнгэн атлетикээр, столой теннисээр шангай һууринуудта гарадаг. Энэ колхоздо хүн зоной спорт эрхилжэ, бэеэ һорихо стадион, спортын 3 зал бии. Мүн лэ иимэ зал ерэхэ жэлдэ Цагаатайн отделенидэ ашаглалгада тушаагдаха юм.

Спортын материальна баазые бэхижүүлхэ талаар район доторнай горитой анхарал хандуулагдадаг. Петропавловка тосхондо 3000 һууритай, мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэмэ стадион ашаглалгада тушаагдаа. Республикымнай 60 жэлэй ойн урдахана 36 — 18 метрэй соёлой болон спортын комплексын барилга дүүрэбэ. Тиихэдэ «Мир», «Коммунизм», «60 лет Октября» колхозуудта, Борьёогой болон Ториин совхозуудта һайн стадионууд бии. «Коммунизм» колхоздо спортын байшан баригдаа. Дээдэ-Ториин найман жэлэй һургуулиин спортивна зал байгша ондо ашаглалгада үгтэхэ. Харин Оёорой дунда һургуули нёдондо иимэ залтай болоо һэн.

КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1981 оной сентябриин 23-да баталан абаһан «Олоной хабаадалгатай физическэ культура ба спортые саашадань хүгжөөхэ тухай» тогтоолые бэелүүлэн, һуурин тосхон, полевой стан болон фермэнүүд бүхэнэй өөһэдын спортивна залтай гү, али стадиочтой байхыень оролдонобди. Район дотороо үнгэргэгдэдэг спортын хэмжээ ябуулганууд та хүн зониие олоор хабаадуулха хэрэгтэ спортын эдэбхитэд бидэндэ горитой туһаламжа үзүүлдэг гээшэ. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой ветеринарна врач В. Ц. Сандипов, Борьёогой совхозой ахамад агроном А. С. Токарев, Дээдэ-Ториин 8 жэлэй һургуулиин директор Б. Ч. Дамбаев, Борьёогой совхозой директор В. П. Шантаханов, «60 лет Октября» колхозой түрүүлэгшэ В. Н. Самданов, Алцагай дунда һургуулиин багша Б. Г. Цыбикжапов, «Межколхозстрой» нэгэдэлэй ПМК-гай хүдэлмэрилэгшэ Л. П. Малакшинов, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар тренер, Буряадай АССР-эй физическэ культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Н. Ц. Гомбоев болон бусад Зэдын голдо спортын хүдэлөөе дэлгэрүүлдэг манай эдэбхитэд болоно.

Мүн лэ энэ хүдэлмэридэ ветеранууднай хубитаяа оруулһаар гэжэ тэмдэглэлтэй. «Октябрьский» совхозой пенсионер Ч. Ч. Пайтуев, Петропавловкын дунда һургуулиин багша М. А. Андреев, ДЮСШ-гай тренер С. С. Бадмаев, гиир үргэлгөөр ниитын тренер Б. Г. Цыбикжапов гэгшэд Хүндэлэлэй грамотануудаар урмашуулагдаһан байха.

Спортивно-ниитын болон физкультурна хүдэлмэридэ дутуу дундануд үшөөл ушарна гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Бооцын, Ториин, «Заречный», «Октябрьский» совхозуудта, Петропавловка болон Зэдэ тосхонуудай предприятинууд, эмхи зургаануудта спортивно-ниитын хүдэлмэри мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ хүрэнэгүй, материальна баазань үшөөл һула байна. Зарим һургуули, ажахы, предприяти болон эмхи зургаанудта волейболой, футболой, баскетболой бүмбэгэнүүд, спортивна хубсаһан ба юрын түхеэрэлгэ мүрысөөнүүдэй үедэ байдаггүйнь харамтай. Тиихэдээ яһала шадалтай колхоз, совхозууд барилдаашадай мүнөө үеын хибэс, боксернуудай ринг худалдажа абанагүй. ГТО-гой комплексын норматив тушааха хүдэлөөн һулаар ябуулагдана.

1982 оной июниин 7-до КПСС-эй обкомой ба республикымнай Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан «Республика дотороо физическэ культура болон спортдо хүн зониие олоор хабаадуулха тухай» тогтоолдо ажахы бүхэндэ инструктор-методист байха ёһотой. Мүнөө дээрээ XX партсъездын нэрэмжэтэ», «60 лет Октября», «Коммунизм» колхозууд өөһэдын инструкторнуудтай болонхой.

Районоймнай спортсменүүдэй, эдэбхитэдэй туйлалтанууд яһала ехэ. Тиимэ һэн тула дээрэ дурсагдаһан дутуу дундануудаа усадхан, Зэдэ голойнгоо спортсменүүдэй туйлаһан амжалтануудые саашадань бүри ехээр арьбадхажа, республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалжа шадаха хүбүүд, басагадые һурган хүмүүжүүлгэ бидэнэй зорилго болоно.

А. ЦАГАНОВ,
Зэдын районой физическэ культурын ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

ҮБШЭЛХЭДЭ ЭМШЭН ЭРДЭ...

Улаан-Үдын медучилищи 1940 ондо дүүргээд, Мария Мангутова Хориин райондо хүдэлхөөр эльгээгдэһэн юм. Медфельдшерэй мэргэжэлтэй боложо, хүн зониие үбшэн зоболонһоо абарха, һэргылхэ хүдэлмэри ябуулха гээшэ тон харюусалгатай хэрэг гэжэ тэрэ түрүүшын үдэрһөө ойлгоо бэлэй. Хүндэ хүшэр саг байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бэрхэшээлтэй жэлнүүдтэ тылэй хүдэлмэрилэгшэдые аргалан эмшэлхэ, тэдэнэй сэдьхэл һанаае заһалсан дэмжэлсэхэ нангин уялгатай һэн.

1943 ондо М. М. Мангутова Кабанскын райондо хүдэлхөөр эльгээгдээ. Эгээл эндэ тэрэ мэргэжэлээрээ дүй дүршэл ехэтэй боложо, шадамар бэрхээр хүн зонтой хүдэлжэ шадаха байһанаа гэршэлээ бэлэй. Тиин 1945 оной һүүл багаар республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын зууршалгаар аяар холын Ахын райондо элүүрые хамгаалгын таһагые даагшаар томилогдоһон юм. Гурбан жэлэй туршада урагшатай һайшаалтайгаар хүдэлһэнэй удаа Орлик һууринда, удаань Сорогто фельдшерскэ пунктые даагшаар хүдэлөө.

Эмшэн хүнэй наһанайнь намтарые иигэжэ баримталан бэшэхэдэ аятай. Юуб гэхэдэ, «үбдэхэдэ, эмшэн эрдэни» гэһэн үгын удхань сэсэн мэргэн бшуу. Хаанашье хүдэлхэдөө М. М. Мангутова үбшэнтэндэ саг соонь медицинскэ туһаламжа үзүүлдэг, айл, гэр бүхэнэй эгээл дүтынь хани, һайн туһалагша байгаа гэбэл алдуугүй.

Гэхэтэй, хамта, Мария Манжеевна Түнхэнэй районой Таһархайн медпунктые, удаань Хуурай-Хобогой участково больницые даагшаар хүдэлөө юм. Абари зангайнь талаар хэлэбэл, һайн, таарууу зүбшэл заабари үгэхэһөө хэзээдэшье арсадаггүй сэбэр сагаан сэдьхэлэй дулаан үгэнүүдээр хүн зондо хандадаг. Ямаршье наһанай хүнүүдтэй таарууугаар хөөрэлдэхэ арга олоод байдагынь һайшаалтай бэлэй.

Иимэ анхаралтай, нарин нягта мэргэжэлтэнэй хүдэлдэг кабинедтэ ороходо, хэзээдэшье ариг сэбэр, гуримтай байдаг һэн. Юрэдөө, үбшэн хүн ороһоор лэ иимэ гурим обёордог, Мария Манжеевнагай өөртөөшье, хүн зондошье нэгэ мүһэн эрилтэ ехэтэйгээр хандадагые ойлгодог байһан юм.

Үнинэй мэргэжэлтэнэй хүдэлдэг участково больница хэдэн нютаг һууринай, тэрэ тоодо Таһархайн, Сагаан-Нуурай, Галбайн, Хуурай-Хобогой хүн зониие медицинскэ талаар хангадаг һэн. Гэбэшье Мария Манжеевна үбшэнтэнэй дуудалгаар саг болзортоо ерээгүй гэжэ байгаагүй юм.

Партиин гэшүүн, ажалай ветеран М. М. Мангутова мүнөө наһанай ... гараһхай. ... гэлсэн жаргалта... на. Тэрэ оролд... шагай хүдэлмэр... лөө «РСФСР-эй ... х мгаалгын отл... һэн тэмдэгээр, ... яата ажалай ту... Ленинэй түрэһэ... лэй ойдо» гэһэ... Буряадай АССР-... но Соведэй ... Хүндэлэлэй хоёр ... шагнагдаһан бай... бүгэдэ хадаа ... оролдосотой ажа... дүн мүн байгаа ... дуугүй.

Ажалай ветера... Мангутова мүнөө... тын хэрэгтэ эдэ... баададаг зандаа. ... наар ухибүүдээ ... жэ, ажабайдалай ... гаа юм. Хүбүүд... с ай Доржо хоё... мэргэжэлтэйнүүд, ... саганиинь эхын... медицинскэ фельд... гэжэл шэлэнхэй, ... түрэл ажахыда...

Улад зондоо ... рия Манжеевна... тухай хөөрэхэд... даа. Тосхон, һ... ариг сэбэрые ... босон тухалтай ... гооруулха хэрэг... ниие элсүүлхэд... Мангутова бэрх... даа, юрын мэрг... нэй хуби заяа...

Б. Б...

МОЛДАВИИН ССР. Оргеевскэ агропромышленна районно нэгэдэлэй «Пересечино» гэжэ совхоз заводой таряашадай ажаһуудаг тосхоной хүүгэдэй эмхи зургаануудта зургаан зуу гаран эдир эрхэтэд ябаа. Медицинскэ гушаад хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэй элүүр энхые хамгаална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: врач-педиатр Фёдор Васильевич Левинца.

Спорт

ДЭЛХЭЙН ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЗЭЛХЫН ТҮЛӨӨ

Эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй дунда шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй хахад финалай наадануд Англиин ниислэл — Лондондо, Москва шадарай Дубна ба Сочи хотонуудта боложо байна.

Лондондо гроссмейстернүүд Г. Каспаров — В. Корчной, В. Смыслов — З. Рибли гэгшэд наадана. В. Каспаров — В. Корчной гэгшэдэй дүрбэдэхи парти 41-дэхи ябадалдаа хойшолуулагдаһан юм. Каталонско партинь тэнсүү шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Хойто үдэрынь шатаршад наадаяа һэргээнгүй тэнсээ.

Смыслов — Рибли гэгшэдэй дүрбэдэхи парти 45-дахи ябадалдаа тэнсэлгээр дүүрэбэ.

Москва шадар үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөнэй 7-дохи партида Нана Александрия Ирина Левитинае шүүжэ, 4:3 тоотойгоор түрүүлжэ ябана.

Сочидо үнгэргэгдэжэ байһан хахад финалай мүрысөөндэ Нана Иоселиани — Лидия Семенова гэгшэдэй долоодохи парти 42-дохи ябадалдаа хойшолуулагдаба. Зургаан наадаиай һүүлээр тэдэнэр 3 : 3 тоотойгоор тэнсэнэ.

(ТАСС).

1982 ондо болоһон ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ онсо шалгаржа, Бакугай 20 наһатай студент Гарри Каспаров шатарай Оскар гэһэн тусхай шанда хүртөө һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: байгша оной сентябрь һарада Барселонодо Г. Каспаровта энэ үндэр дээдын шагнал барюулагдаһан байгаа.

ТАСС-ай фотохронико.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» ноябриин 26-да үнгэргэгдэһэн 48-дахи тираж.

«49-һөө 6-ень таахa», 6 — дзюдогоор барилдаан, 8 — велоспорт-трек, 31 — фехтовани, 39 — альпинизм, 43 — городки, 49 — даам,

«36-һаа 5-ень таахa». 16 — мори урилдалгын спорт, 18 — хүнгэн атлетикэ, 28 — мэргэн буудалга, 31 — фехтовани, 35 — шайбатай хоккей.

(ТАСС).

ХЮЛГЫН СААНА—ЭДИРШҮҮЛ

«Хани барисаанай кубогта» хүртэхын түлөө шатараар эдиршүүлэй дунда бүхэроссин мүрысөөн Челябинск хотодо болобо. Ураалай, Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй 30 хотын команда энэ мүрысөөндэ хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байна.

Гол түлэб спортын мастерта кандидадуудһаа бүридэһэн Омскын суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлжэ, дурасхаалта кубогта хүртөө. Новосибирскын түлөөлэгшэд — хоёрдохи, Кемеровэ хотын эдиршүүл гурбадахи һуури эзэлһэн байха юм.

Улаан-Үдэ хотын эдир шатаршад 10-дахи һуурида гараба.

Манай командаһаа Улаан-Үдын 41-дэхи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Валя Голинецкая 7-һоо 6 очко абажа, басагадай дундаһаа 2—3-дахи һууринуудые хубаалдаа. 36-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Олег Жиров дүрбэн очко абаба.

Мүрысөөндэ хабаадагшадта онсо һонирхолтой, мартагдашагүй юумэниинь юуб гэхэдэ, уласхоорондын гроссмейстер Евгений Свешников судья байхаһаа гадна, илагшадта, шангай һууринуудые эзэлэгшэдтэ дурасхаалта шангуудые барюулба.

* * *

ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Сагаан тэргэ» гэжэ клубай шанда хүртэхын түлөө һурагшадай дунда шатараар Октябрьска болон Железнодорожно районуудай түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнүүд үнгэргэгдэбэ.

Октябрьска райондо 20 команда сооһоо 19-дэхи һургуулиин эдир шатаршад онсо шалгаржа, «Сагаан тэргэ» гэжэ клубай кубогаар, I шатын дипломоор шагнагдаа. 35-дахи болон 25-дахи һургуулинуудай команданууд удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

Нэгэдэхи хюлгэ дээрэ һонирхолтой, шанга тэмсэл болоо. 49-дэхи һургуулиин 6-дахи классай һурагша Юра Ханхараев түгэсхэлэй наадандa 6-һаа 5,5 очко абажа, илалта туйлаһан байна. 35-дахи һургуулиин 7-дохи классай һурагша Володя Дашинимаев нэгэдэхи разрядтай юм. Тиимэһээ тэрэ түрүү һуури эзэлхэ ёһотой гэжэ заримашуул һанаһаншье байха. Зүгөөр 19-дэхи һургуулиин 7-дохи классай һурагша Володя Казанцевта шүүгдэжэ, тэрэ гурбадахи һуурида түригдэшоо.

Железнодорожно райондо 14-дэхи һургуулиин шатаршад 21 очкотойгоор түрүү һуури эзэлээ. Тэдэнэрһээ оройдоол 1 очкогоор гартаһан 7-дохи, 46-дахи болон 65-дахи һургуулинуудай түлөөлэгшэд удаадахи һууринуудта гараһан байна.

Улаан-Үдын 65-дахи һургуулиин 7-дохи классай һурагша А. Галсанов нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадагшадай дундаһаа шалгарһан байна. Эдир хүбүүн В. Захаров һайнаар наадаа.

Энэ һургуулиин 7-дохи классай һурагша Лариса Александрова түгэсхэлэй мүрысөөндэ илангаяа һүбэлгэн бэрхээр наадажа, 6-һаа 5,5 очко абаад, эрхимлэһэн байха юм.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр гурбан районой 10 команда Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй наадандa хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

01 МЭДЭЭСЭНЭ

ТҮЙМЭРЭЙ АЮУЛ САРАХА Т...

Республикымнай хүдөө нютагуудай ажахынуудта малай үбэлжэлгэ эхилжэ, малшадай ажалда харюусалга ехэтэй хаһа оробо. Үбэлжэлгээ урагшатайгаар үнгэргэлгэ хадаа олон юумэнһээ дулдыдадаг. Малай байрануудые дулаалха, тэдэниие галай аюулһаа һэргылхэ гээшэ баһал шухала асуудалнуудай нэгэн болодог. Зүгөөр түймэр саралгын хүдэлмэриин муугаар ябуулагдадаг тухай нёдондочой үбэлжэлгын хаһа харуулһан байна.

Байгша оной январь һарада Баунтын районой «Амалатский» совхозой малай байрада ехэ түймэр болоһон байна. Муугаар татагдаһан хуушан электро-утаһан тэрэнэй гол шалтагаан болоо гэжэ элирүүлэгдээ. Түймэрэй үедэ хүн зоной малаа байраяа абарха гэжэ оролдоошье һаа, олохон үнеэд, тугал, малай байра галдуулһан байна.

Март һарада Хяагтын районой Хүдэриин совхозой малай байра түймэртэ абтажа, чилээд олон хонин хосороо һэн. Электрокалорифернуудта зайн гал дамжуулһан утаһан дурэжэ, түймэрэй эхи заха татагдаа гэжэ акт дотор хэлэгдэнэ. Түймэр һэргылхэ дүримые хазагайруулан, дулаа үгэдэг 3-дахи электрокалорифер табигдаһан байгаа. Тэрэниие табихынгаа урда тээ түймэр һэргылдэг органуудтай зүбшэнгүй хэһэн ушарһаа тиимэ юумэн болоо ха юм.

Галай аюул тохёолдуулһан, гэмтэй хүнүүд хуулиин харюусалгада хабаадуулагдажа, яла түлэһэн, эрхэһээ хаһагдаһан байна. Түймэр сарадаг албанай хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа хүдөө нютагуудаар ябажа шалгалта хэхэдээ, малай байрануудые гал аюулһаа һэргылэн хамгаалха талаар хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, дутуу дунданууд олон гэжэ элирүүлээ.

Республикымнай малай олохон фермэнүүдтэ түймэр саралгын хэрэг юрыншье эрилтэнүүдтэ харюусанагүй гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэлтэй. Жэшээлбэл, Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һү һаалиин фермэнүүдтэ электро-утаһанууд техническэ гуримһаа хазагайруулагдан татагданхай. Малай байранууд дулаалагдаагүй. Түймэр саралгын хэрэгсэлнүүдн бэлдэгдээгүй байна. Улаан-Үдын, Яруунын, районуудта, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхоздо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Бэшүүрэй районой Бодонгуудай ба «Новосретенский» совхозуудта болон бусад ажахынуудта иимэрхүү байдал шалгалтын үедэ элирүүлэгдээ.

Харин Загарайн районой «Гигант» колхозой һү һаалиин фермэнүүдые хараад, оңдоо тэбшолол хээ һэмди. Үбэлжэлгын урда тээ тус ажахын фермэнүүдтэ электро-утаһанууд шэнээр татагдаа, электролампочканууд плафонуудаар хамгаалагданхай, түймэр сараха зэр зэбсэгүүд бэлдээтэй, мүн тиихэдэ һү һаалиин комплексдо түймэрэй аюул тухай дуулгаха дохёогой түхеэрэлгэ хэгдэнхэй. Энэ талаар һайн аад, колхозой түбһөө холо оршодог хониной байранууд задагай байдалтай байба. Электро-утаһанай изоляцинь үмхиржэ һалашанхай, электрын галшьегүй, заһабарилагдаагүй электрокалорифертай байранууд ушараа.

Малай байранууд соо, илангаяа тэжээл, хоолой хадагалагдажа байһан газарта тамхи таталгатай тэмсэгты гэжэ хүдөөгэй ажалшадта дахин һануулалтай. Юуб гэхэдэ, байгша ондо энэ шалтагаанаар хэдэн арбаад тонно тэжээл галдагдаа. Нэгэ тамхинай согһоо үбһэ һолоомон дүрэхэһөө гадна, малай байранууд түймэртэ абтажа болохо.

Октябриин 11-дэ «Гигант» колхозой Шэнэ-Бэрээнэй фермэдэ түймэр боложо, 150 тонно һолоомон галдагдаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй үбэлэй ажал хэрэгүүд» — түрүү бэшэг. «Республикын ажалай эршэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгые ажалша коллективүүд халуунаар дэмжэнэ» — материалнуудай суглуулбари. Хатаагдаһан газарһаа ехэ продукци абаха» — ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. Үзэл суртаалай хүдэлмэриие аша үрэтэйгөөр ябуулха. «Зохид хөөрэлдөөн» — А. Коротаевагай статья. «Бодомжологдоогүй тогтоол» — С. Прокопишкогой статья. «Заводой ойн баяр» — С. Тюлюкинэй корреспонденци. Шухала асуудал. «Түлеэн ба календарь» — М. Тарасовай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. Буряад сценын бэлигтэн «Дуунтай хамта» — Н. Мадуевай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Номой таг. «Гол асуудалаа олонхой» — А. Праведниковай статья. Бокс. Залуушуул гү? Үгы залуу халаан» — С. Бухаевай статья. Сонсохолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Баримтата фильмүүд. 10.40—«Эдиршүүлэй уран бэлиг». 11.10—«Семейное дело». — уран һайханай фильм (3-дахи сери). 12.15—РСФСР-эй габьяата артист Ю. Башмедэй концерт. 13.10—Шэнэ һонин. 15.15 —Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.20—Н. Рыленков. «Родом из детства». 16.50—«Залуу балет». 17.30—«Ажабайдалай хараа зам». 18.20—«Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет».

Улаан-Үдэ. 18.50—«Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 19.00—«Саян»—хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 19.35—Киноочерк.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.30—«Дэлхэйн һониной дээжэ». 22.00—«Время». 22.35—«Дэлхэйн һониной дээжэ». 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 00.00—«Мой Франц Легар» —хүгжэмтэ зүжэг.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 4-дэхи класс. 9.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.05 — «Испан хэлэн». 10.35 — «Байгаали шэнжэлэлгэ. 4-дэхи класс. 10.55 — Академик В. И. Вернадский. 11.40 — «Н. А. Некрасовай шүлэгүүд». 9-дэхи класс. 12.10 — «Физикэ. «Механика ба үйлэдбэриие онъһожоруулга». 12.40 — «Н. А. Некрасовай шүлэгүүд». 13.10 — «Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэ һуури». 8-дахи класс. 13.40 — «Испан хэлэн». 14.10 — «А. И. Купринай ажабайдалай ба зохёохы ябуулгын хуудаһанууд». 14.55 — «Бетховен — дни жизни» — уран һайханай фильм. 16.20 —Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.25 — Гүрэнэй оперо, баледэй академическэ театрай «Бахчисарайский фонтан» гэһэн зүжэг. 18.30 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Москва. 18.50 — Баскетболоор СССР-эй чемпионат. Эрэшүүл. «Строитель» (Киев) — ЦСКА. 19.30 — «Хүхюун нохонууд»

Улаан-Үдэ. 19.45 — ... очерк.

Москва. 20.00 — ... саад».

Улаан-Үдэ. 20.30 — ... тата фильм...

Москва. 21.00 — ... нойрсогты, М. Шолох... казы». 21.50 — ... дай артис... ха». 22.00 — «Прекрасн... Доре» — ... һайханай ... 22.55 — ... чемпионат. ... СКА.

Редакторай орлогшо И. Р-Д. ОЧИРО...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96 приемная — 2-54-54 зам редактора 2-68-08, редактора — 2-62-62 отв. секретарь — 2-50-52 секретариат — 2-66-76 отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды — 2-56-22 промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта — 2-69-58 культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63 информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93 писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-03661. Заказ № 276. Индекс 04649.